

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Role kulturních památek na rozvoj Litvínova a okolí

Bc. Martina Kranerová

© 2015 ČZU v Praze

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Role kulturních památek na rozvoj Litvínova a okolí" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2015

Martina Kranerová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu práce panu RNDr. Petru Kmentovi, PhD. za odborné vedení mé diplomové práce. Za rady a pomoc, kterou mi poskytl při konzultacích. Dále bych ráda poděkovala zastupitelům měst, kteří se mnou spolupracovali při psaní diplomové práce. A v neposlední řadě bych ráda poděkovala kolegům v práci, kamarádům a hlavně mé rodině, která mě při psaní diplomové práce podporovala.

Role kulturních památek na rozvoj Litvínova a okolí

Role of cultural monuments in the development of Litvínov town and surroundings

Souhrn

Diplomová práce "Role kulturních památek na rozvoj Litvínova a okolí" se zabývá vztahem kulturních památek a regionálního rozvoje v dané oblasti. Díky bohaté historii, která se k této oblasti vztahuje, je v oblasti Litvínovska velké množství kulturních památek, které s postupem času chátrají a ztrácí svou tehdejší slávu. Tato diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části. První část přibližuje roli kulturních památek a regionálního rozvoje v obecné míře a snaží se přiblížit danou problematiku. Druhá, analytická část, je zaměřena na vztah kulturních památek, které se nachází v oblasti Litvínova, na rozvoj oblasti a jeho dopad na místní obyvatele a turistický ruch. Pro dosažení cíle práce, je vytvořen hloubkový rozhovor, na který odpovídali zastupitelé měst z oblasti Litvínovska a dotazník, na který odpovídali obyvatelé dané oblasti. V analytické části se dále nachází hodnocení šetření. Celkové zhodnocení práce se shrnuje v jejím závěru.

Summary

Diploma thesis "Role of cultural monuments in the development of Litvínov town and surroundings" deals with relations of cultural monuments and regional development in given area. There are numbers of sights thanks to rich history of the region. These cultural monuments has become dilapidated in the course of time and they lost their former glory. Diploma thesis is divided into two parts. The first part describes the role of cultural monuments and regional development in general perspective. The second, analytical part is focused on the influence of cultural monuments in Litvinov region on development of the area and also the effect on citizens and tourism. To achieve the aim of the thesis a thorough interview with local representatives was conducted and local citizens were given a questionnaire to fill in. The analytical part also contains the evaluation of these inquiries. Final evaluation of the thesis is summarized in the end.

Klíčová slova: kulturní památky, ekonomický rozvoj, sociální rozvoj, památky, regionální rozvoj, financování kultury, ochrana kulturního dědictví, kulturní bohatství, rekonstrukce

Keywords: cultural monuments, economic development, social development, monuments, regional development, financing of culture, protection of cultural monuments, cultural richness, restoration.

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Cíl práce a metodika	6
3	Kulturní dědictví a jeho ekonomické souvislosti v soudobém rozvoji lokalit.....	8
3.1	Pojem kultura, kulturní identita, kulturní statek a kulturní hodnota.....	8
3.1.1	Kulturní identita.....	9
3.1.2	Kulturní statek.....	9
3.1.3	Kulturní hodnota	9
3.2	Kulturní památka, kulturní dědictví a ochrana kulturního dědictví.....	10
3.2.1	Kulturní památka	10
3.2.2	Kulturní dědictví	11
3.2.3	Ochrana kulturního dědictví	12
3.3	Kulturní potenciál a kapitál.....	14
3.3.1	Kulturní potenciál	14
3.3.2	Kulturní kapitál	15
3.4	Regionální rozvoj.....	15
3.4.1	Přístupy k regionálnímu rozvoji	16
3.4.2	Endogenní a exogenní přístup k regionálnímu rozvoji.....	17
3.4.3	Regionální politika a dokumenty regionální politiky	17
3.5	Kulturní bohatství jako faktor regionálního rozvoje.....	19
3.6	Financování kultury	20
3.6.1	Kulturní programy Ministerstva kultury	21
3.6.2	Státní fond kultury	23
4	Kulturní památky města Litvínov a okolí	24
4.1	Seznámení s městem a jeho okolím	24
4.2	Historie Litvínovska	24
4.3	Analýza obyvatelstva Litvínovska.....	35
4.4	Kontrola regionálního rozvoje Litvínovska	38
4.5	Pamětihodnosti Litvínovska	39
4.5.1	Zámek Valdštejnů v Litvínově	40
4.5.2	Zámek Jezeří v Horním Jiřetíně.....	42
4.5.3	Kolektivní dům v Litvínově.....	43

4.5.4	Janovská přehrada - vodní dílo Janov	44
4.5.5	Kostel svatého Jana Křtitele	44
5	Empirické šetření zkoumaného jevu	45
5.1	Respondenti empirického šetření	45
5.2	Příprava šetření	45
5.3	Výsledky rozhovoru	46
5.4	Výsledky sondy	55
6	Závěr práce	58
7	Seznam použitých zdrojů	60
8	Přílohy	64

Seznam tabulek

Tabulka č.1	Přístup k regionálním rozvoji	16
Tabulka č.2	počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869	36
Tabulka č. 3	Počet obyvatel v okrese Most, s rozdělením do věkových skupin	37

Seznam grafů

Graf č. 1	Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869	37
Graf č. 2:	rozdělení obyvatel okresu Most do věkových skupin	38
Graf č. 3:	Struktura dotazovaných respondentů	48
Graf č. 4:	rozvoj kulturních památek na Litvínovsku za poslední 3 roky	49
Graf č. 5:	využití Státního fondu kultury při financování rozvoje kulturních památek	50
Graf č. 6:	vliv rozvoje kulturních památek na kvalitu života	51
Graf č. 7:	vliv rozvoje kulturních památek na turistický zájem	54
Graf č. 8:	očíma obyvatel - vliv rozvoje kulturních památek na život místních	55
Graf č. 9:	očíma obyvatel - vliv rozvoje kulturních památek na kulturní vyžití a turistický ruch	56
Graf č. 10:	očíma obyvatel - budoucí vývoj	57

1 Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila roli kulturních památek na rozvoj Litvínova a jeho okolí. Danou oblast jsem si vybrala z toho důvodu, že mi je velmi dobře známá, neboť v Litvínově žiji a už od dětství mám možnost pozorovat rozvoj v dané oblasti a jeho dopad na život místních obyvatel.

Rozvoj měst a jejich okolí je nedílnou součástí každodenního života. Proto bych ráda poukázala, jak rozvoj v dané oblasti přispěl ke zlepšení života obyvatel. V Litvínově a okolí se nachází nemalé množství kulturních památek, jejichž rekonstrukce a udržování velmi přispělo k rozvoji měst a ke zlepšení života místních obyvatel. Ráda bych poukázala na to, jak je v dnešní době důležité kulturní památky ochraňovat a využívat je k dalšímu rozvoji města. Rozvoj památek v sobě ukrývá velký potenciál možností pro rozvoj lokality a života v dané lokalitě. Regionální rozvoj hraje velmi důležitou roli v každodenním životě všech obyvatel, proto bychom neměli zapomenout ani na kulturní dědictví, které je potřeba neustále ochraňovat a udržovat. Je dobře známo, že kulturní dědictví, je jednou z mála věcí, která se uchovává a předává z generace na generaci. Ať už se jedná o kulturní dědictví které má hodnotu hmotných, nebo nehmotných prvků ve formě tradic, jedná se o trvalou hodnotu, kterou je potřeba udržovat a ochraňovat aby mohla sloužit i budoucím generacím.

Díky bohaté historii města Litvínova a okolních obcí, se v této oblasti nacházelo a ještě pořád i nachází velké množství kulturních památek, které v minulosti postupem času velice chátraly a jejich tehdejší sláva pomalu ale jistě upadala v zapomnění. Mnohé pamětihodnosti byly v nedávné minulosti zbourány a nenávratně zničeny, musely ustoupit těžbě uhlí. Zmizely tak vesnice ale i staré město Most. Naštěstí se přesto mnohé dochovaly a teď je můžeme vidět na jiných místech a stále obdivovat jejich krásu. V posledních několika letech došlo k revitalizacím, rekonstrukcím a rekultivacím, které velkou měrou přispěly k rozvoji a rozkvětu měst a obcí. Vzrostl zájem o danou oblast jak v očích lidí, kteří hledali místo pro život tak v očích firem, které hledali kde se usídlit. Litvínovsko je v současné době přívětivým místem pro život, díky poloze na úpatí Krušných hor, je zde velmi kvalitní sportovní vyžití, oblíbené jsou cyklovyjížďky po horských cestách, které vedou přes pohraniční obce naše, i Německé. Při těchto výletech, lze navštívit, některé z kulturních památek, které jsou uvedeny v mé diplomové práci. I z toho důvodu, je rozvoj kulturních památek velmi důležitý, neboť dané cyklotrasy využívají nejen obyvatelé

Litvínovska, ale i obyvatelé sousedního Německa. Jsem přesvědčená o tom, že obliba a navštěvovanost kulturních památek roste, díky péči, která je jim věnovaná i udržování tradic, to vše vede ke zvýšení i zájmu o naše město a jeho okolí. Tyto investice a úsilí se nám vrátí. Nalákání většího počtu turistů do oblastí a vyšší návštěvnost obcí, povede k ekonomickému růstu obcí a celkově i ke zlepšení života obyvatel v obci.

Myslím, že území Litvínovska si zaslouží více publicity z hlediska turistického ruchu, který je spojen s regionálním rozvojem a s rozvojem kulturních památek, kterých je v dané oblasti dostatek.

S rozvojem památek a kulturního dědictví je spjata i kultura a kulturní vyžití. V dnešní době se chtějí lidé více kulturně vzdělávat, a proto si myslím, že rozvoj kulturních památek je mimo jiné i dobrou cestou pro nastartování lidské zvědavosti, která je, jak je nám velmi dobře známo, neuhasitelná. Danou otázkou, zda rozvoj kulturních památek vede ke zlepšení kulturního vyžití místních obyvatel, se budu zabývat v praktické části diplomové práce, jelikož se jedná o velmi důležitý aspekt v rozvoji kulturních památek.

2 Cíl práce a metodika

Hlavním cílem diplomové práce je, jak už nám prozrazuje samotný název „Role kulturních památek na rozvoj Litvínova a okolí“ zjistit, do jaké míry ovlivňují kulturní památky rozvoj ve vybraném regionu. Já osobně jsem si cíl diplomové trochu více specifikovala a to tak, že bych ráda zjistila, jaké mají občané Litvínova a jeho přilehlých oblastí postoje k využití místního kulturního dědictví pro další rozvoj měst a pro zlepšení kvality života ve zkoumané oblasti. Proto, aby se mohlo město dále rozvíjet, je nutné znát především názor obyvatel města a těch, kteří zde tráví většinu svého volného času a hlavně těch, kteří se o rozvoj měst a jejich chod starají. S tímto pozorováním je možno činit správné rozhodnutí o jeho dalším vývoji. Proto jsem se v praktické části své diplomové práce zaměřila na názory a hodnocení situace zlepšení podmínek pro život občanů a zlepšení kulturního vyžití a života v regionu, starostů a zastupitelů měst a obcí z Litvínovska, kteří se s danou problematikou setkávají každý den.

V diplomové práci se zaměřím na to, zda obce využívají zdroje k financování kultury a rozvoji kulturních památek. Do jaké míry jsou dané zdroje financování využívány a do jaké výše obce financují rozvoj svými vlastními prostředky a jakým způsobem na dané finanční prostředky obce dosáhne. Tato tematika je velice důležitá pro rozvoj v dané oblasti, jelikož financování rozvoje kulturních památek je velmi finančně náročné a pro některé obce i takřka nedosažitelné. Proto bych ráda zjistila, zda obce této možnosti využívají a pokud a no do jaké míry.

Dále bych v diplomové práci ráda poukázala na to, co lze od rozvoje kulturních památek a kulturního dědictví, očekávat do budoucna. Jak tuto problematiku vidí zastupitelé měst, která se v dané oblasti nachází. Zda daný rozvoj povede k výraznému zlepšení stávající situace na Litvínovsku, nebo zda povede nepatrnému zlepšení, či zda se do rozvoje kulturního dědictví neočekává výrazné zlepšení ekonomického a sociálního růstu v oblasti.

V diplomové práci se budu snažit obhájit předem stanovených cílů pomocí několika postupů. Nejprve nastuduji odbornou literaturu, která se zabývá daným problémem, do podrobné se seznámím se souvisejícími hesly a pojmy, kterých budu později využívat při psaní diplomové práce. Pomocí nastudované problematiky sestavím hloubkový rozhovor, který mi pomůže zhodnotit stanovené cíle v dané oblasti. Rozhovor bude rozeslán mezi zastupitele měst a obcí spadajících pod oblast Litvínovska. Dále se optám vybraného

vzorku obyvatelstva Litvínovska, kterým položím tři zásadní otázky z oblasti rozvoje kulturních památek na Litvínovsku, dané odpovědi mi pomohou k lepšímu pohledu na danou problematiku v regionu. Po provedené analýze šetření dojde k získání dat, která mi pomůžou zhodnotit výsledky daného šetření, které budou zaneseny v samostatné kapitole diplomové práce s názvem závěr.

V závěru práce bude zhodnoceno a interpretováno, zda se výsledky z hloubkového rozhovoru a dotazníku, shodují se stanovenými cíly diplomové práce. To znamená, zda se budou výsledky shodovat s tvrzením, že rozvoj kulturních památek má kladný vliv na rozvoji vybraného regionu. Pokud se výsledky budou lišit, bude se snažit najít důvod daného výsledku.

3 Kulturní dědictví a jeho ekonomické souvislosti v soudobém rozvoji lokalit

Než se bude řešeno samotné kulturní dědictví, je zapotřebí přiblížit i některé základní pojmy, které s kulturním dědictvím souvisí.

3.1 Pojem kultura, kulturní identita, kulturní statek a kulturní hodnota

Pojem kultura je vysvětlen různými autory několika způsoby. V užším slova smyslu vysvětluje soubor vybraných lidských vlastností, jako je umění, literatura, divadlo, náboženství a i vzdělání. V širším slova smyslu je kultura systém všech činností, vzorců a chování, které si člověk osvojil a nadále osvojuje ve společnosti, kde se kultura předává. Studium kultury se zabývá sociologie, kulturologie, kulturní antropologie a další vědy.

“Kultura je souhrn životních forem, hodnotových představ a životních podmínek obyvatel na časové a prostorově omezeném úseku”¹

“Kultura je historicky přenášený soubor osvojených zvyků a materiálních tradic určité sociální skupiny, který doplňuje instinktivní lidské chování a zahrnuje myšlení, řeč, konání, instituce i artefakty. Kulturu jde také chápat jako model myšlení nekonečně kopírovaný a vytrvale obnovovaný, s pomocí kterého lidé komunikují, učí se a utvářejí své životní postoje, či jako systém sociálních vazeb a vztahů”²

V pojmu kultura lze vidět další významy, jak uvedl M. Rassen (Patočka, Heřmanová 20118). První z pohledů se týká lidských činností, které ekonomicky organizují využití přírodního potenciálu. Jako je obdělávání půdy, pěstování plodin a chov dobytka. Jedná se tedy o zemědělskou výrobu a půdní fond. Druhý pohled se týká procesu socializace člověka. Patří sem vzdělání a výchova daného jedince a jeho následné zapojení do společnosti, o jeho fyzický i duševní rozvoj. Třetí pohled se vztahuje ke kvalitě mezilidských vztahů a ocenění jednotlivých sociálních činností sociálních skupin ale i

¹ JANDOUREK, J., Sociologický slovník

² ZEMÁNEK, Lukáš. Lokální kultura v životě našeho venkova : Definice pojmů. In Geografie na cestách poznání : Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka.

jedince. Čtvrtý a zároveň poslední pohled se zabývá náboženstvím, duchovním vzděláním a ideologiemi.

3.1.1 Kulturní identita

Označuje vědomí vlastní příslušnosti k dané kulturní a jazykové oblasti nebo k určité sociální skupině. Je vázána uvědomováním si kulturní rozdílnosti a kulturní nezávislosti. *"Každý územní celek (lokální, regionální, státní - národní) s konkrétními podmínkami přírodního prostředí a bohatství, práce a způsobu života lidí v kontinuitě vývoje, má svou kulturní identitu jako soubor osobitých znaků a projevů, jimiž se odlišuje od jiných pospolitostí s jinou identitou."*³

3.1.2 Kulturní statek

Je kterýkoli důkaz historického vývoje společnosti, vědy a techniky, jejího umění a dalších důkazů lidského života a oborů lidské práce. Kulturní statek je i dochované historické prostředí sídelních celků a architektonických komplexů. Představuje věc, která má určitý vztah k významným osobám ale i událostem.

Zavadil vymezuje kulturní statek úžeji (z právního hlediska). Podle něj jde o *"movitou věc, která má pro stát historickou a uměleckou hodnotu, je součástí kulturního dědictví státu, a která je za kulturní statek prohlášena zákonem"*.⁴ V Česku, resp. v českém právním řádu pak kulturní statek jako nadřazený pojem dále obsahuje další čtyři subkategorie, a to: kulturní památky, národní kulturní památky, sbírkové předměty a předměty kulturní hodnoty. Na každou tuto subkategorii se pak váží odlišné zákonné normy regulující a limitující jejich vývoz za hranice státu.

3.1.3 Kulturní hodnota

Kulturní hodnota je chápána jako komplex hmotných a nehmotných prvků, jejichž původ tkví v postupném vývoji osídlení, tradic, které plynou z povahy místa a které jsou k

³ Kulturní identita. In Wikipedie : ověřená encyklopedie [on-line], strana naposledy edit. 2013-05-13. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Kulturn%C3%AD_identita

⁴ ZAVADIL, Matouš. Vývoz a dovoz uměleckých předmětů aneb jak vyvézt obraz z ČR. epravo.cz [online], 2011. [cit. 2015-02-10] Dostupné: <http://www.epravo.cz/top/clanky/vyvoz-a-dovoz-umeleckych-predmetu-aneb-jak-vyvez-obraz-z-cr-78766.html>

místu vázány. Jedná se o trvalou hodnotu, která se postupně vyvíjí a je doplňována novými prvky. Více kulturních hodnot pohromadě vytváří nenahraditelnou, neopakovatelnou a unikátní podobu daného území, sídla, se kterým se obyvatelé ztotožňují. Kulturní hodnota je nositelem kulturních tradic a zároveň je pramenem inspirace pro nynější i budoucí pokolení. Kulturní úroveň má pozitivní, ale zároveň i negativní vliv na atraktivitu místa pro společné soužití, každodenní život. Zvyšuje funkční využití a ekonomický potenciál lokality. Kulturní hodnota je považována za součást prostředí kolem nás, zahrnuje nejdůležitější archeologické lokality, architektonická díla, které jsou připomínkou minulosti.

„Kulturní hodnoty lze charakterizovat jako komplex hmotných a nehmotných prvků vzniklých postupným vývojem osídlení, tradic plynoucích z charakteru místa a na místo vázaných. Je to trvalá hodnota, která se vyvíjí a doplňuje novými prvky, jejichž účinek může být obohacující, neutrální, nebo znehodnocující. Soubor kulturních hodnot spoluvytváří jedinečný, neopakovatelný a nenahraditelný obraz území, sídla, se kterým se obyvatelstvo více či méně identifikuje. Je nositelem kulturních tradic a zdrojem inspirace současné i budoucích generací.“⁵

3.2 Kulturní památka, kulturní dědictví a ochrana kulturního dědictví

3.2.1 Kulturní památka

Kulturní památka jsou "nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního stylu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, nebo mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem. Významný doklad duchovního a hmotného života lidí nebo nositel vztahu k důležitým jevům, událostem a osobnostem dějin a kultury, na jehož zachování je proto veřejný zájem. Pojetí kulturní památky je rozšířeno ve věcném záměru zákona o ochraně kulturních památek a památkové péči. Nositeli uvedených hodnot jsou i dochované historické vztahy věcí k určitému celku, místu, obci nebo části krajiny a mezi jednotlivými věcmi v jejich souboru, jakož i mezi kulturní památkou a jejím

⁵ VOJTOVÁ, Lea. Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území

příslušenstvím. Kulturní památky jsou ve většině států předmětem zvláštní ochrany včetně možnosti jejich vývozu za hranice. Zpravidla představují významnou kulturní atraktivitu."⁶

3.2.2 Kulturní dědictví

“Kulturní dědictví je souhrn hmotných a nehmotných hodnot, děl a kulturních vztahů, které vznikly v minulosti, ale svým vznikem a významem přispívají k vytváření soudobých kulturních a společenských hodnot. Jde o soubor kulturních prvků a idejí, jež jsou jako trvalé kolektivní vlastnictví a všeobecně sdílený výsledek materiální a duchovní činnosti členů určité kultury předávány následujícím pokolením jako specifický typ dědictví”⁷

Dále se kulturního dědictví vymezuje ve zprávě z konference OSN pro Obchod a rozvoj z roku 2008 (United Nations Conference on Trade and Development – UNCTAD) s názvem Creative economy Report 2008. Kulturní dědictví je zde považováno za zdroj všech forem umění a kulturního či kreativního průmyslu.⁸ Toto dědictví ovlivňuje kreativitu a je mu připisován původ celé škály zboží a služeb kulturního průmyslu a stejně tak i kulturních aktivit.

Podle zprávy UNCTAD se kulturní dědictví dělí do dvou podskupin a to na tradiční kulturní projevy jako umělecká řemesla, festivaly a oslavy a kulturní památky jako archeologické památky, muzea, knihovny, výstavy, atd.

Dále se mimo kulturní dědictví vymezuje samostatná kategorie – umění. Do této kategorie UNCTAD řadí umělecké výtvary založené pouze na umění a kultuře. Tato skupina se dělí na:

- výtvarné umění – malby, fotografie, sochy a starožitnosti
- živá kultura – živá hudby, tanec, divadlo atd.

Živou kulturu lze také charakterizovat jako *“v současnosti probíhající akce či aktivity jednotlivců nebo souborů v hudební, taneční či divadelní oblasti, v oblasti výtvarného či*

⁶ PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J., Výkladový slovník cestovního ruchu - kompletně přepracované a doplněné 2.vydání

⁷ SOUKUP, V.: Sociální a kulturní antropologie

⁸ UNCTAD report. Creative economy. Report 2008. [online].© 1995-2011 [cit. 2015-02-19] Dostupné z: unctad.org/en/Docs/ditc20082cer_en.pdf

literárního umění, ve formě nejrůznějších přehlídek či soutěží, v podobě lidové či zlidovělé kultury, amatérských či profesionálních projektů, mediálních prezentací apod.“⁹

3.2.3 Ochrana kulturního dědictví

Spojení světové dědictví vyjadřuje skutečnost, že člověk se s přírodou navzájem ovlivňuje, z toho plyne, že stejně jako je nezbytná ochrana přírody, je nezbytná i ochrana nejdůležitějších výtvorů lidské činnosti.

"Konference, která se konala v Bílém domě ve Washingtonu v roce 1965, vedla k založení Nadace světového dědictví. Tato nadace vedla k podpoře mezinárodní spolupráce směřující k zachování mimořádně významných přírodních a historických památek pro současné i budoucí pokolení. Podobný návrh vypracoval roku 1968 také Mezinárodní svaz ochrany přírody (IUCN) jako doporučení pro své členy. Oba návrhy byly předloženy k diskusi na konferenci OSN o životním prostředí konané ve Stockholmu v roce 1972. 16. listopadu téhož roku byla pak na generální konferenci UNESCO schválena Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (The Convention concerning the Protection of World Cultural and Natural Heritage) poměrem hlasů 75 pro, 1 proti, 17 se zdrželo hlasování. V platnost vstoupila dne 17. prosince 1975."¹⁰

Dne 15. listopadu 1990 Československá federativní republika přistoupila k Úmluvě, ta se pro ni stala závaznou dnem 15. února 1991. Pro ČR je platná na základě sukcese e její text byl zveřejněn ve Sbírce zákonů. „Každý smluvní stát uznává, že v první řadě je jeho povinností zabezpečit označení, ochranu, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím kulturního a přírodního dědictví uvedeného v čl. 1 a 2 a nacházejícího se na jeho území. Za tímto účelem učiní vše při maximálním využití svých vlastních zdrojů, a

⁹ Zdroj: HEŘMANOVÁ, E.; CHROMÝ, P. a kol.: Kulturní regiony a geografie kultury

¹⁰ Světové dědictví. In Wikipedie : ověřená encyklopedie [on-line], strana naposledy edit. 2015-02-28. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Světové_dědictví

tam, kde je to vhodné, spolu s mezinárodní pomocí a spoluprací, zejména finanční, uměleckou, vědeckou a technickou, jakou bude moci obdržet.”¹¹

Nejnámější mezistátní organizací, která chrání kulturní dědictví je organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu, známá jako organizace UNESCO.

Památkami UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) chápeme památky a kulturní dědictví, které je uvedeno na oficiálním Seznamu kulturního dědictví. V České republice je tento seznam znám také jako Seznam památek UNESCO. Památky, které jsou na daném seznamu uvedeny, se vyznačují výjimečnou hodnotou, nejen národní, ale i světovou. Zachování daného kulturního dědictví má mimořádný význam pro budoucí generace a lidstvo vůbec. Zachování je deklarováno mezinárodními smlouvami.

Mimo vysokou výjimečnost z přírodního a kulturního hlediska se klade důraz i na řadu dalších faktorů. Jedná se o snahu zachovat celou škálu přírodního a kulturního bohatství planety bez ohledu na typovou nebo druhovou rozmanitost. Kulturní dědictví, které je zachyceno na Seznamu památek UNESCO, je výjimečné a jedinečné jedná se o společné dědictví, které stojí za to ochraňovat pro budoucí generace.

Od roku 1991, kdy Česká republika ratifikovala mezinárodní Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví, má Česká republika na Seznamu UNESCO 12 zapsaných míst.

Mezi další další významné instituce, které působí na poli ochrany památek kromě UNESCO, patří v současné době například:

- *Ministerstvo kultury České republiky,*
- *Národní památkový ústav,*
- *Archeologický ústav akademie věd České republiky,*
- *Sdružení historických měst Čech, Moravy a Slezska,*
- *Mezinárodní rada pro památky a sídla ICOMOS,*
- *Mezinárodní ústředí pro studium ochrany a restaurování kulturních statků ICCROM,)*
- *Rada Evropy (Heřmanová, Chromý, 2009).*

¹¹ OSN : Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví [on-line] 2005. [cit. 2015-02-11]
Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-ochrane-svetoveho-kulturniho-a-prirodniho-dedictvi-unesco.pdf>

3.3 Kulturní potenciál a kapitál

3.3.1 Kulturní potenciál

Kulturní potenciál vymezuje do teď nevyužívané nebo jen nedostatečně využívané, ale za jistých předpokladů využitelné zdroje pro rozvoj společnosti ve sféře kultury. Jedná se o lepší využití kulturního dědictví.

Heřmanová, Chromý definují kulturně historický potenciál jako soubor *"dosud neznámých nebo známých ale nevyužívaných nebo nedostatečně využívaných kulturních artefaktů, objektů či zařízení, které pro danou oblast představují určitou rozvojovou rezervu, často i určité lokální či regionální specifikum, a tím i potenciální konkurenční výhodu"*.¹² Pojem kulturně historický potenciál tedy obsahuje zatím nedoceněnou nebo jen okrajově využívanou součást kulturního dědictví či existující kulturní infrastruktury, u nichž existují předpoklady pro efektivnější, smysluplné a popř. i komercializované využití. Tyto předpoklady pro efektivnější využívání souvisejí jednak s jejich okolním prostředím, s počtem a vzdáleností dalších konkurenčních objektů, s unikátní odlišností nadregionálního významu apod. Do kulturně historického potenciálu tedy nutně nemusí patřit všechny nevyužívané kulturní artefakty, objekty či zařízení. Ve vztahu k periferiím je kulturně historický potenciál (při absenci jiných typů potenciálů, tj. potenciálu ekonomického a přírodního) často jediným možným zdrojem regionálního rozvoje, tvorby pracovních míst v rámci cestovního ruchu či kulturních služeb a rozvoje územní identity obyvatel.

Jedná se hlavně, o méně známe nemovité kulturní památky, soubory specifických dovedností, kroniky a písemné památky, tradice a folklór či současnou živou kulturu.

Kulturní potenciál je zájem prosazovaný prostřednictvím kulturních korporací, které představují kulturní zájmy prosazované určitou sociální skupinou. Sociální skupina je definována prostřednictvím společné kulturní identity. Mezi kulturní korporace, které rozvíjí kulturní potenciál, řadíme:

- zájmová sdružení v oblasti tzv. živé kultury (divadelní, hudební, taneční, výtvarné a další spolky a organizace

¹² HEŘMANOVÁ, E.; CHROMÝ, P. a kol.: Kulturní regiony a geografie kultury

- regionální, vlastivědné a okrašlovací spolky, kulturní domy, regionální a lokální muzea
- regionální a celostátní spolky a organizace zaměřené na určitý kulturní segment
- zájmové či nátlakové skupiny prosazující specifický kulturní či ekonomicko-kulturní zájem (např. sdružení historických měst a obcí)
- spolky a sdružení podporující konkrétní oblast kulturního projevu a organizaci příslušných kulturních akcí (např. výstava historických krojů)
- tvůrčí umělecké soubory zaměřené na konkrétní oblast kulturního projevu či žánru (dechové kapely, pěvecké soubory, kostelní sbory atd.)
- tělovýchovné jednoty a organizace na místní i regionální úrovni
- spolky a sdružení, zaměřené svou činností na jiné zájmové či veřejně prospěšné oblasti s výraznými dopady do kulturní sféry (Český svaz hasičů, zahrádkáři a jejich organizace, myslivecká sdružení apod.)
- náboženské skupiny a duchovní hnutí
- profesní odborné korporace a komory
- veřejnoprávní a soukromé galerie (Heřmanová, Patočka, 2008, s. 174).

Tyto korporace udržují kulturní tradice a navazují na ně svojí kulturní činností a tvorbou.

3.3.2 Kulturní kapitál

Kulturní kapitál představuje „*institucionalizované široce sdílené kulturní signály (postoje, preference, formální vědění, jednání, statky, oprávnění) používané jako nástroje sociální a kulturní exkluze*“¹³. Do kulturního kapitálu patří verbální obratnost, obecné kulturní povědomí, či dosažené vzdělání.

3.4 Regionální rozvoj

Jedná se komplex procesů, které probíhají uvnitř daného regionu a které se týkají jeho pozitivních ekonomických, historických, kulturních, sociálních, enviromentálních a jiných proměn v region. Obecně můžeme rozvoj označit jako proces pozitivních změn, jde o zlepšení jak kvantitativních tak kvalitativních charakteristik dané oblasti. Je nutné od

¹³ LAMONT, Michele; LAREAU, Annette. Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments. [s.l.] : American Sociological Association, 1988. Dostupné online. (anglicky)

sebe rozlišit posouzení toho, jak se zlepšilo naplnění kvantitativních charakteristik od toho, jakých cílu se mělo dosáhnout. Regionální rozvoj je spojen s vnímáním jednotlivých změn ze strany aktérů, jako jsou obyvatelé regionu, podnikatelé, političtí představitelé atd. Jedná se o veličinu, která je odvozena od hodnotové orientace občanů v region. Jakým směrem bude rozvoj v region směřován se odvíjí od místních zdrojů. *"Rozvoj bývá často zjednodušován a zaměřován za růst. Zatímco regionální růst je chápán jako zvýšení celkového produktu regionu v daném časovém období, regionální rozvoj je oproti tomu představován celým komplexem procesů, které probíhají uvnitř regionu. Růst vede k polarizovanému rozvoji a regionální rozdíly spíše zvětšuje."*¹⁴

3.4.1 Přístupy k regionálnímu rozvoji

Podle Sucháčka, je k regionálnímu rozvoji přistupováno čtyřmi způsoby, jak je uvedeno v tabulce č.1.

Tabulka č.1 Přístup k regionálním rozvoji

Obecné paradigma	Charakteristické rysy	Regionální politika
Liberální /neintervencionistické/ endogenně rozvojové.	Prostorový vývoj tenduje k rovnováze, není nutno zasahovat do tržních procesů. Neintervencionistický přístup.	„Dělníci za práci“, nástroje zvyšující mobilitu pracovních sil.
Keynesiánské /intervencionistické/ exogenně rozvojové.	Prostorový vývoj tenduje k nerovnováze, zásahy do tržních procesů jsou nutné. Intervencionistický přístup.	„Práce za dělníky“, nástroje podporující příliv investic do problémových regionů.
Marxisticko-socialistické /extrémně intervencionistické.	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze, nutnost plánování a řízení prostorového vývoje. Intervencionistický přístup.	Centrální plánování a řízení prostorového vývoje ignorující regionálně-tržní signály.
Moderní /“transformovaný“ neoendogenní rozvoj/ vytváření rámcových podmínek pro endogenní iniciativy.	Vývoj tenduje k regionální nerovnováze, je nutno využít regionální potenciál. Spíše neintervencionistický přístup.	Podpora prostředí, ve kterém se bude dařit networkingu, malým a středním firmám, inovacím, učení se. Zvýšení kvality místních a regionálních institucí, konkurence a kooperace.

Zdroj: SUCHÁČEK, J. (2005): Regionální vývoj v České republice po roce 1990: reformace či deformace?

¹⁴ Regionální rozvoj [on-line] 2013, [cit. 2015-02-15], Dostupné z : <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/regionalni-rozvoj.html>

3.4.2 Endogenní a exogenní přístup k regionálnímu rozvoji

Exogenní přístup převážně využívá vnějších zdrojů a centrálně řízeného rozvoje lokalit. Zakládá se na potřebě podpory regionů s objektivními handicapy, to je regionů se soustředěnou pomocí státu. Hlavním řídicím místem je centrum, z něhož je řízení centralizované. Hlavní zdroje regionálního rozvoje jsou spatřovány ve vnějších zásazích ekonomického charakteru a technických inovacích. Hospodářský potenciál regionů spočívá v aglomeračních úsporách a úsporách pracovních nákladů. Výkonné subjekty rozvoje jsou globální firmy, které diktují podmínky v daném prostředí. Hlavním cílem exogenního regionálního rozvoje je optimální výběr lokalizace výrobních faktorů z hlediska firmy (Blažek, Uhlíř, 2002).

Endogenní rozvoj je schopnost transformovat socio-ekonomický systém a reagovat na vnější podněty, podporovat schopnost společnosti učit se a také uvádět do společnosti specifické formy regulace. Endogenní rozvoj je v této souvislosti schopnost vytvářet inovace na subnárodní úrovni. Tento typ rozvoje zdůrazňuje mobilizaci vnitřních zdrojů – integrovaných zdrojů technického, technologického, hospodářského, sociálního a kulturního charakteru. Endogenní přístup se prosazuje, neboť prvotní je mobilizace vnitřních zdrojů. Hlavním řídicím místem v endogenním přístupu je lokalita. Způsob řízení je decentralizovaný, zdroje jsou spatřovány ve vnitřních zdrojích integrovaného charakteru a sociálních inovacích. Hospodářský potenciál spočívá v lidském kapitálu a výkonné subjekty rozvoje jsou lokální firmy. Zdůrazňuje se potřeba investic do vzdělání, rekvalifikací, inovací. Hlavním efektem je optimální výběr výroby lokálních firem z hlediska prostředí (Jehle R., 1998).

3.4.3 Regionální politika a dokumenty regionální politiky

Regionální politika je koncepční a výkonná činnost státu v případě Evropského společenství je však koncipována regionální potřebou i na nadnárodní úrovni, z níž vycházejí základní dokumenty regionální politiky nižších územních celků. Jejímž cílem je přispívat k rozvoji regionů, snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje regionů, podporovat hospodářský a sociální rozvoj regionů. Představuje konkrétní úsilí společnosti o snížení

velikosti regionálních rozdílů na takovou úroveň, která nebude bránit rozvoj a nebude příčinou sociálních problémů (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2006).

Regionální politika se provádí na úrovni republikové (státní) a na úrovni regionální. Prvořadým cílem regionální politiky je vyvážený hospodářský rozvoj a odstraňování rozdílů v ekonomické a životní úrovni regionů jako nezbytná podmínka pro dosažení hospodářské a sociální soudržnosti (Hudečková, Lošťák, Ševčíková, 2006).

“Regionální politika představuje soubor intervencí, které ovlivňují rozložení ekonomických aktivit v území, k rozvoji infrastruktury a ke snížení nerovnováhy v sociálním rozvoji. Důležitá je vzájemná vazba s dalšími podpůrnými státními politikami, například se sociální politikou a s průmyslovou politikou. Dochází také k zohledňování regionální dimenze v rámci sektorových politik. V rámci regionální politiky EU jde o koordinaci národních regionálních politik, a o vlastní realizaci politiky hospodářské, sociální a územní soudržnosti formou finanční podpory rozvojových aktivit jednotlivých regionů.”¹⁵

Mezi základní dokumenty regionální politiky v ČR patří tyto následující dokumenty:

- **Zákon č. 248/2000 Sb. O podpoře regionálního rozvoje** – „Tento zákon stanoví podmínky pro poskytování podpory regionálnímu rozvoji s cílem vyváženého rozvoje státu nebo územního obvodu kraje, s tím související působnost správních úřadů, krajů a obcí a vytváří podmínky pro koordinaci a realizaci hospodářské a sociální soudržnosti“¹⁶
- **Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 (SRR)** – “je základním koncepčním dokumentem v oblasti regionálního rozvoje. Dle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje formuluje přístup státu k podpoře regionálního rozvoje, poskytuje potřebná východiska a stanovuje rozvojové cíle a zásady pro vypracování regionálních programů rozvoje. SRR je nástrojem realizace regionální politiky a koordinace působení ostatních veřejných politik na regionální rozvoj. SRR propojuje odvětvová hlediska (témata a priority) s územními aspekty. Z časového

¹⁵ Ministerstvo pro místní rozvoj : Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 [on-line] 2014. [cit. 2015-02-11] Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf>

¹⁶ Zákon č.248/2000 Sb. O podpoře regionálního rozvoje, [on-line] 2014 [cit. 2015-02-09] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248#cast1>

*hlediska jde o střednědobý dokument, jenž obsahuje dlouhodobý pohled na regionální rozvoj ČR (dlouhodobá vize) i krátkodobé realizační kroky.*¹⁷

- **Národní strategický referenční rámec (NSRR)** – jedná se o oficiální dokument, který popisuje strategii rozvoje České republiky. Jedná se o základ pro čerpání finanční pomoci ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU.
- **Národní rozvojový plán** – „*Národní rozvojový plán (NRP) představuje základní strategický dokument pro programovací období. Struktura a obsah NRP musí být v souladu s legislativou EU. Popisuje strategii členského státu EU pro získání podpory ze strukturálních fondů EU a Fondu soudržnosti. NRP vyhodnocuje stav a vývoj země v hospodářské, sociální a politické oblasti a její ambice a cíle v následujících letech. Jedná se o zevrubné zdůvodnění potřeby podpor a definici cílů, jichž má být dosaženo. Obsahuje globální cíl, specifické cíle a návrh operačních programů, které je naplní.*“¹⁸
- **Regionální operační program NUTS II (ROP NUTS II)** – je operační program české republiky, který je zacílen na podporu regionu soudržnosti s cílem zvýšit atraktivitu regionu pro investice, podnikání a život obyvatel. Východiskem pro jeho tvorbu se staly koncepční a strategické dokumenty na úrovni krajů regionu NUTS II., ČR a EU. V ČR je ROP NUTS II rozdělen následovně - Severozápad, Severovýchod, Střední Čechy, Jihozápad, Jihovýchod, Moravskoslezsko, Střední Morava.

3.5 Kulturní bohatství jako faktor regionálního rozvoje

Kulturní statky mohou v ekonomice fungovat i jako iniciátor pro rozvoj, neboť mohou sloužit jako iniciátor rozvoje. Kulturní statky mohou být zdrojem inovací a tím sloužit jako motor pro ekonomický rozvoj v dané oblasti, ať už se rozvoj týká cestovního ruchu, nebo něčeho jiného. (Greffé, Noya, Pflieger, 2005)

Příspěvní kultury k místnímu rozvoji je zkoumáno spíše na vyšší, tedy na mezinárodní úrovni, ale může být zkoumáno i na nižší, tedy místní úrovni. Každý si dokáže představit,

¹⁷ Ministerstvo pro místní rozvoj : Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 [on-line] 2014. [cit. 2015-02-11] Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf>

¹⁸ Strukturální fondy české republiky: Národní rozvojový plán. [on-line] 2014, [cit. 2015-02-11] Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/N/Narodni-rozvojovy-plan-%28NRP%29>

jak velkou část z celkové hodnoty pro život v dané komunitě zabírají kulturní statky a jaký je jejich přínos v podobě vytvoření nových pracovních míst a z příjmů, které vznikají z turistického ruchu, návštěvnosti výstav, nebo festivalů. Je ovšem více než pravděpodobné, že kultura hraje v regionálním rozvoji mnohem hlubší roli. Území se rozvíjejí z určitého důvodu, nebo na základě potřeby. Například, pokud máme v určité oblasti rozvinutý průmysl, začnou se do dané oblasti stěhovat obyvatelé a dané místo se začne rozvíjet. Pokud ale odvětví v dané oblasti upadá nebo přestane úplně existovat, může se začít kulturní bohatství nahrazovat a fungovat tak jako nový základ rozvoje. U kulturního bohatství většinou chápeme rozvoj především prostřednictvím cestovního ruchu a tvorbu kulturních produktů, ty jsou specifické tím, že v sobě nesou určité symboly daného území, na kterém jsou vyprodukovány. (Greffé, Noya, Pflieger, 2005). Podle Patočky a Heřmanové souvisí rozvoj kulturní úrovně společnosti a využití kulturního potenciálu se zdrojovým potenciálem kultury v národním hospodářství (Heřmanová, Patočka, 2008). Tím nám poukazují na to, že je důležité využití kulturních statků jako iniciátoru rozvoje cestovního ruchu, dále taky zdůrazňují, že je důležitý i význam regionální kultury z hlediska uchování kulturních tradic (to znamená, že se nejedná o ponechání památek „napospas“ turismu).

Velmi důležité je dbát na užitečný rozvoj turistického ruchu což je "rozvoj turistického regionu, který je založen na takovém řízení všech zdrojů a aktivit cestovního ruchu, které vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů (obyvatel regionu) se zachováním kulturní integrity."¹⁹

3.6 Financování kultury

Kde, a jakým způsobem, lze získat finanční prostředky na financování rozvoje kulturních památek? Financování kulturních památek je finančně velmi náročný proces, za tímto účelem byly vytvořeny programy, které se zabývají péčí o památky a kulturní dědictví.

¹⁹ PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J., Výkladový slovník cestovního ruchu - kompletně přepracované a doplněné 2. vydání.

3.6.1 Kulturní programy Ministerstva kultury

Co se týče České republiky, v oblasti státní dotační politiky existuje mnoho programů, které se zabývají péčí o památky a kulturní dědictví. O zabezpečování financování kulturních programů ze státního rozpočtu se v České republice stará Ministerstvo kultury.

Podle § 16 odst. 2 zákona o státní památkové péči může příspěvek na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury, je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem (například jde-li o kulturní památku na území České republiky svého druhu ojedinělou, je-li kulturní památka v havarijním stavu nezaviněném jejím vlastníkem nebo je-li kulturní památka zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury). Následující situace se týkají pouze příspěvků poskytovaných ze státního rozpočtu Ministerstvem kultury, které v současnosti má 6 specializovaných programů na obnovu kulturních památek, 1 program na podporu památek UNESCO, 1 program na podporu kulturních aktivit v oblasti památkové péče a 1 program na podporu záchranných archeologických výzkumů.

- Program záchrany architektonického dědictví

Z tohoto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu kulturních památek, které jsou nejcennější součástí architektonického dědictví (například hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely), konkrétně na práce směřující k záchraně kulturní památky nebo k záchraně těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky.

- Havarijní program

Z tohoto programu poskytuje Ministerstvo kultury příspěvky na zajištění nejnaléhavějších oprav nemovitých kulturních památek, zejména na odstranění havarijního stavu střech a nosných konstrukcí staveb – kulturních památek.

- Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

V tomto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech historických měst prohlášených za památkové rezervace nebo památkové zóny. Finanční příspěvky mohou být z tohoto programu

poskytovány pouze tehdy, pokud má příslušné město zpracovaný vlastní program regenerace a pokud se zároveň finančně podílí - společně s vlastníkem - na obnově kulturní památky.

- **Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny**

Z tohoto programu se poskytují příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se ve vesnických památkových rezervacích a ve vesnických a krajinných památkových zónách (zejména památek lidové architektury, například zemědělských usedlostí, chalup, kapliček a božích muk).

- **Program restaurování movitých kulturních památek**

Z tohoto programu jsou poskytovány příspěvky na obnovu (restaurování) movitých kulturních památek, zejména významných děl výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací umístěných v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně vzdělávací nebo náboženské účely (například obrazy a sochy v kostelech).

- **Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností**

Byl založen v roce 2008 na obnovu památkového fondu, kde to efektivně a účelně neumožňují jiné programy Ministerstva kultury. Finanční prostředky v Programu jsou určeny na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které se nalézají mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami, a které nejsou ve vlastnictví České republiky.

- **Program Podpora pro památky UNESCO**

Program Podpora pro památky UNESCO zřídilo Ministerstvo kultury ČR poprvé v roce 2008. Jeho hlavním cílem je dostát závazkům, které České republice vyplývají z přijetí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. V rámci zásad pro čerpání finančních prostředků z tohoto programu byly vytvořeny tři prioritní oblasti: tvorba management plánů, vědecko-výzkumné aktivity a prezentace, propagace a edukace statků

UNESCO. Účelem programu je podporovat všestranný rozvoj památek zapsaných na Seznam světového dědictví, které se nacházejí na území ČR.

- **Program Kulturní aktivity v památkové péči**

Umožňuje finančně podporovat veřejně prospěšné projekty předložené spolky, popř. dalšími subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového fondu v ČR a k nejšířší popularizaci péče o něj.

- **Program Podpora záchranných archeologických výzkumů**

Byl založen společným opatřením ministerstev kultury a financí jako jeden z nástrojů plnění mezinárodních závazků České republiky podle Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy na podporu záchranných archeologických výzkumů prováděných příspěvkovými organizacemi zřizovanými Ministerstvem kultury, pokud jsou oprávněny k této činnosti.²⁰

3.6.2 Státní fond kultury

Mezi další fondy České republiky, které spravují prostředky pro kulturní činnost, patří i Státní fond kultury. Z daného fondu se poskytují finanční prostředky ve formě dotací a půjček na tyto okruhy. :

- podpora vzniku, realizaci a uvádění umělecky hodnotných děl,
- ediční počiny v oblasti neperiodických i periodických publikací
- získávání, obnovu a udržování kulturních a sbírkových předmětů,
- výstavní a přednáškovou činnost
- propagaci české kultury v zahraničí,
- pořádání kulturních festivalů, přehlídek a obdobných kulturních akcí,
- podporu kulturních projektů sloužících k uchování a rozvíjení kultury národnostních menšin v ČR,
- podporu vysoce hodnotných neprofesionálních uměleckých aktivit,
- ochranu, údržbu a doplňování knihovního fondu.²¹

²⁰ Ministerstvo kultury: Dotační programy [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné na <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>

²¹ Zákon 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury české republiky [online]. [cit. 2015-02-19]. Dostupné na <http://www.uplnezneni.cz/zakon/239-1992-sb-o-statnim-fondu-kultury-ceske-republiky/>

4 Kulturní památky města Litvínov a okolí

V praktické části své diplomové práce se budu zabývat tím, jaký mají vliv kulturní památky a jejich rozvoj na život obyvatel města. Jak je důležité, pro rozvoj Litvínova a okolí a pro život místních obyvatel, místní památky dále rozvíjet a pečovat o ně. Před tím než, se začnu zabývat samotným šetřením, bych ráda představila Město Litvínov a jeho okolí, bohatou historii Litvínovska a významné památky z dané oblasti.

4.1 Seznámení s městem a jeho okolím

Litvínov je město v okrese Most v Ústeckém kraji, leží asi 10km severně od okresního města Mostu na úpatí Krušných hor. Zaujímá rozlohu 40,700 km² a žije zde asi 24,6 tisíc obyvatel. Město Litvínov je obcí s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem.

Litvínov se dělí na několik částí a to na Dolní Litvínov, Hamr, Horní Litvínov, Horní Ves, Chudeřín, Janov, Křížatky, Lounice, Písečná, Růžodol, Šumná a Záluží.

Jak už jsem uvedla, Litvínov je město s rozšířenou působností a do správního obvodu města patří tyto obce Brandov, Český Jiřetín, Hora Svate Kateřiny, Horní Jiřetín, Klíny, Litvínov, Lom, Louka u Litvínova, Mariánské Radčice, Meziboří a Nová Ves v Horách.

Základní statistická data:

- Počet obyvatel: 24 616 k 31. 12. 2014 (25 406 r. 2012)
- Celková výměra pozemku: 4 070 ha
- Nadmořská výška: 290 - 390 m n.m. (centrum 310 m n. m.)

4.2 Historie Litvínovska

Podkrušnohorská oblast má významnou roli již od dob pravěku, kdy úrodnost nížin a údolí, velké množství vod a lesů, Krušné hory byly bohaté na rudy a jejich těžba byla důležitým zdroje obživy místních obyvatel. Díky archeologickým nálezům, můžeme potvrdit, že osídlování této oblasti začalo v prostorách bývalého Komořanského jezera. Přítomnost prvního zemědělského lidu dokazují i místní nálezy kamenných nástrojů a

keramických střepů v těchto lokalitách: Lounicích, Písečné, Chudeříně, Louce, Mníšku, Libkovicích, Souši atd.

Nepřetržité osídlení bylo zaznamenáno až do doby železné, kdy do těchto míst kolem roku 800 př. n. Krista pronikala keltská civilizace. Pozůstatky keltské kultury byly nalezeny i v oblasti dnešního Horního Jiřetína. V průběhu 5. - 6. století bylo podhůří Krušných hor osídleno slovanským obyvatelstvem. Přítomnost slovanského obyvatelstva lze doložit řadou nálezů hmotné kultury a to převážně v blízkosti povodí řek Ohře a Bíliny.

Od vlády Přemyslovců je toto území, osídleno slovanským lidem. Jsou sem zváni osadníci ze Saska a Durynska, kteří pomáhají s obděláváním orné půdy. Během 13. a 14. století se tak zasloužili na rozšíření obývaných míst v severozápadních Čechách, vznikaly nové osady a vesnice.

Písemné zprávy o vzniku Litvínova se bohužel nedochovaly. Z mnoha požárů, které v minulosti nenávratně ničily písemné důkazy naší minulosti, byl i jeden z největších v roce 1541 v Praze, který údajně zavinila služebná pana Gutštejna a při kterém shořely zemské desky, kde by se dala možná zjistit doba vzniku Litvínova. Ani staré obecní záznamy z roku 1684 se nám nedochovaly, údajně se i spolu se starými farskými záznamy ztratily někdy v polovině minulého století. Nejstarší dochovaný záznam o Litvínovu tak zůstává záznam z daňového rejstříku z roku 1352 tzv. Registrum decimarum. Je zde záznam o kostele v osadě Litvínov – dříve pod názvem Lutwyni villa, Lutwinow, Luthwhiniuilla nebo i Litwinow, který spolu s ostatními kostely v zemi, musí s papežským svolením odvádět poplatky králi Karlu IV,

Z jiných z pozdějších dob dochovaných písemných pramenů je možné se dovědět, že zde docházelo k časným změnám majitelů ale i držitelů panství, k němuž patřil i Litvínov. První, o kterých se můžeme dočíst, byli v letech 1357 -1391 bratři Goblencové. Po nich část vesnie připadla Těmovi z Koldic a druhou část dostali páni z českého rodu Hrabišiců, jejichž sídlem byl hrad Rýzmburk u Oseka (dnes je dochována pouze zřícenina tohoto hradu). Hrabišici prodali panství oseckého hradu markrabatům míšeňským. Ti spolu s oseckým hradem získali i vsi Dolní Litvínov a Horní Litvínov, Chudeřín i Lounici. Dalším držitelem Horního Litvínova je od roku v zánamech uváděn Rynart Rabicar.

Husitské války se Litvínovu úplně nevyhly, ale o tomto období není v písemnostech zaznamenáno moc zpráv. Po nezdařilém obléhání Mostu, který byl také v držení

Míšeňských, se husitská vojska vydala 5. srpna ne směrem do Prahy ale opačně na Krušné hory. Německá vojska se vydala přes Krušné hory do Čech, tažení vojsk zasáhlo i Janov nedaleko Litvínova. Bitva německých vojsk s husitskými vojsky se odehrála nedaleko Ústí nad Labem, německé vojsko zde utrpělo porážku 16. června 1426. Záslouhou krále Jiřího z Poděbrad se od roku 1459 stalo podhůří Krušných hor opět nedílnou součástí České koruny. Díky tomu se zabránilo odtržení a začlenění tohoto území pod nadvládu saska.

Kolem roku 1505 se Horní Litvínov dostal jako zástava do majetku Zikmundovi z Duban začala zde vznikat tvrz a dvůr. V roce 1589 získal koupí Horní Litvínov rod Lobkoviců. V 16. století, kdy velký rozmach dolování rud na české straně přilákal i mnoho nových obyvatel. Noví obyvatelé sebou přivedly i nový myšlenkový proud, kterým byla luteránská víra. V polovině 16 století se tak ves Horní Litvínov stala protestantskou. To se nelíbilo králi Ferdinandovi I a ten dne 15. 2. 1555 nařídil odstranit nevysvěcené kněze z místních far a za ně dosadit katolické duchovní.

Rozpoutaný válečný střet mezi státy stojícími na straně protestantismu a na straně katolicismu vstoupil do historie jako třicetiletá válka, nabyl evropských rozměrů a nevyhnula se ani Litvínovu a jeho okolí Vlastní třicetiletou válku započaly nejspíš nepokoje a střety stavů v zemích Koruny české, vypukly zde revoluce proti Habsburkům. Ale i rozpory mezi katolicismem a protestantismem jsou také považovány za jednu z jejích příčin. Nicméně na většinu dalších let války se boje přemístily mimo naše území. Tažení vojsk ať přátelských či nepřátelských zanechala kruté následky mezi prostým lidem. Po skončení války v roce 1648, byly velké ztráty na majetku obyvatel, byl zaznamenán i velký úbytek místního obyvatelstva, útekem, vystěhováním, ale i všudypřítomným morem. Litvínov se tak stal malou poddanskou vesnicí, kde žilo všehovšudy 6 sedláků a pouze 14 chalupníků s rodinami. Z krutého poválečného stavu se Litvínov pomalu dostává až koncem 17. století. Třicetiletá válka znamenala i konec hornolitivínovské tvrze, poslední zmínka o ní pochází z roku 1608, zanikla zřejmě v průběhu třicetileté války a její ruiny byly použity jako stavební kámen pro výstavbu panského domu, který byl roku 1732 přebudován na zámek.

Mezi tím se vdova po Františku Maxmiliánovi z Lobkovic provdala (1642) za říšského hraběte Maxmiliána z Valdštejna a tímto sňatkem přešel její majetek Duchcov i s připojenými statky, včetně Horního Litvínova, do vlastnictví Valdštejnů. V jejich držení se

uchoval téměř tři další století. Až konec II světové války znamenal pro Litvínovský zámek opět změnu majitele a tentokrát jím byl stát. (Historie města - online)

V roce 1694 byla dokončena stavba kostela, zasvěceného sv. archandělu Michaelovi, podle osobního stavitele Valdštejnů, italského stavitele Jeana Baptisty Matheye - dnes tato stavba patří mezi významné evropské architektonické památky a je nejstarší dochovanou stavbou v Litvínově, která si zároveň uchovala svůj původní vzhled bez žádné významné přestavby. Jean Baptista Mathey byl vynikající stavitel i architekt, jeho pozoruhodným dílem je také známý Duchcovský zámek (1675-1694). (Pokorná, 2000)

Dalším významným dědicem panství Duchcov - Horní Litvínov z rodu Valdštejnů byl Jan Josef. Jan Josef svým ekonomickým smýšlením a snahou vyřešit stávající špatné životní podmínky způsobené pustošící třicetiletou válkou byl zakladatelem těžby tehdy nové suroviny hnědého uhlí a zároveň zrealizoval svojí myšlenku proč dovážet sukno, když by se dalo tady v zemi vyrábět. V té době se zde už značně rozšířilo tkaní a předení a to hlavně podomácku. Šlechta už v této době vyvíjela značné úsilí dostat tyto po domácu provozované práce jako bylo právě předení a tkaní do jejich budov tzv. manufaktur. A to znamenalo konec řemeslné výroby a začátek vzniku tovární výroby.

Roku 1715 založil Jan Josef v Horním Litvínově manufakturu na výrobu sukna, jednu z prvních v českých zemích. Měl k tomu dobré podmínky, v oblasti byl hojně rozvinuté pastýřství a i dostatečně stabilní zdroj vody. Ještě téhož roku, přesněji 7. května 1715 císař Karel IV. povýšil Horní Litvínov na městys s právem pečeti a s právem výročního trhu na sv. Michaela. (Tyto trhy se u nás obnovily po sametové revoluci a každý rok se pořádají a těší se velké účastní nejen domácích obyvatel, ale přijíždějí sem lidé i z okolních měst a vesnic). Jan Josef zastával řadu důležitých funkcí u císařského dvora a velkou měrou se zasloužil o vznik textilních manufaktur v zemi. Litvínovská manufaktura Jana Josefa vynikala výrobou vlněných tkanin - suken a cajků, byla ve své době jedinečnou a dosáhla evropského významu. Koncem 19 století soukenická továrna v Litvínově již neobstála ve vysoké kapitalistické konkurenci a její slávu nám dnes již připomíná pouze obelisk, vztyčený ke stému výročí v roce 1815.

V roce 1697 došlo k založení manufaktury na výrobu vlněných punčoch opatem oseckého kláštera, výroba se brzy rozšířila do Litvínova a celé okolí a měla tak velký

význam pro jeho rozvoj. Mnoho obyvatel z Litvínova a přilehlých obcí, ale i obyvatele měst z okolí jako Duchcov, Hrob, Teplic, Krupky i Bíliny, učili zkušení odborníci z ciziny plést na stavech punčochy, ale i rukavice, čepice, vesty, spodky a další v té době velmi žádané pletené zboží. Mnoho punčochářských mistrů, kteří pracovali samostatně, se spojilo a v Litvínově tak vznikl punčochářský cech, který byl založen v roce 1757. Už během roku 1763 se zde vyrábělo na 220 pletacích stavech. Ročně se v průměru vyprodukovalo 11 tisíc tuctů velmi žádaných punčoch. Kvalita výrobků procházela přísnou kontrolou, neboť jedině tak byl zaručen odbyt do mnoha zemí Evropy. V té době punčochy z Litvínova odebíral nejenom císařský dvůr ve Vídni, punčochy se vyvážely také do Petrohradu a dalších ruských měst. Zájem o toto zboží byl veliký, až do roku 1805. Napoleonské války ale tomuto obchodu nepřála odbyt neustále upadal až do roku 1813, kdy se punčochy vyráběly už jen ve velmi omezeném množství, k úplnému zrušení cechovního zřízení došlo v roce 1859.

V roce 1818 začala v Litvínově vznikat další pro lidi důležitá výroba, a to výroba dřevěných hraček a dřevěného soustruženého zboží. Tato krušnohorská výroba hraček se jako jedna z mála dochovala dodnes. Má mnoho prvků klasické ruční výroby a je soustředěná především na německé straně Krušných hor, ale soukromou továrnu na výrobu hraček najdeme dnes i v okolí Litvínova. S výrobou dřevěných hraček začal u nás C.G. Krausse ze Saska Podnik se v té době dobře rozvíjel. Další - pokračující hračkářská firma C.A. Müller postavila novou dílnu (stála naproti dnešnímu gymnáziu, zbourána byla až v roce 1968), hračky se zde soustřeďovaly, barvily, upravovaly, balily a expedovaly. Tomuto podniku dodávala svoje díla většina domácích výrobců hraček a soustružníků dřeva z Litvínova a okolí. O hračky byl ohromný zájem nejen v celém Rakousko-Uhersku, ale i ve vzdálené Anglii i Americe. Pro Litvínově bylo hračkářství dosti významné až do začátku první světové války. Dne 21. února 1904 byly hračky vystaveny na světové výstavě v Saint Louis, kde 28. února 1907 dostaly diplom a udělenou "Velkou cenu".

Použití parního stroje ve výrobě nastala nová éra. Textilní výroba se opět vrátila do našeho města, tentokrát výrobou z bavlny. Další přádelna, zde postavená v roce 1846, patřila později firmě Schick a Comp. V roce 1886 stejná firma nechala postavit další tovární budovu. Na velký rozmach přádelen na Litvínovsku poukazuje i fakt, že roku 1890 byla postavena další nová přádelna a to novou firmou E.G. Pick a Comp, tako firma si

později své sídlo rozšířila novou poschodovou výrobní halou, kterou nechala vystavit v roce 1907 u litvínovského nádraží.

Továrny na Litvínovsku se neustále rozšiřovaly, modernizovaly, tím poskytovaly zaměstnání stovkám lidí, převážně ženám.

Se zprůmyslněním výroby docházelo k rozmachu dalších odvětví a to zejména v oblasti těžby uhlí a dopravy. V průběhu 19. století, v oblasti Podkrušnohoří, vzniklo mnoho hlubinných dolů na těžbu hnědého uhlí, uhlí se následně vyváželo i do Saska. K největšímu rozmachu v oblasti těžby hnědého uhlí, došlo po roce 1870, v této době byl zprovozněn další pro oblast důležitý úsek Ústecko-teplické železniční dráhy spojující město Most s nedalekým Chomutovem. Připojení města Mostu k hlavnímu železničnímu tahu vedlo k dalšímu rozvoji železniční sítě, do níž byl zapojen i Litvínov. Díky výstavbě nové železnice vzniklo na Litvínovsku devatenáct nových dolů a to ve velmi krátké době. (Historie města - online)

Nová Duchcovsko-podmokelská dráha vedoucí z Chomutova do Teplic-Lesní Brána, která procházela Litvínovem, byla vybudována v roce 1872. Čtyři roky po tom v roce 1876 byl postaven nový úsek trati Most - Osek - Rýzmburk na trati Praha - Most – Moldava a poslední úsek Hrob - Moldava byl dokončen v roce 1885. V roce 1893 bylo postaveno nádraží Louka - Litvínov, toto nádraží bylo dlouhou dobu považováno za důležitý železniční uzel a složilo nejen cestujícím, ale bylo i důležité pro nákladní dopravu. (Historie města - online)

Litvínov se neustále rozrůstal a v roce 1852 byl povýšen na město. Přibyla zde na tu dobu moderní továrna na klobouky (v roce 1858), za nedlouho na to i továrna na ohýbaný nábytek, nazývaný seslovka (1870) i první lékárna (1861), na pořádek ve městě dohlížela nová četnická stanice (1850). Úspěšné byly i týdenní trhy, první se uskutečnil 4. září 1850. Dne 5. října 1856 byl zasvěcen velký kostelní zvon. Na jaře roku 1873 byla zde otevřena nemocenská pokladna, 1878 založen zámecký park, který je i dnes místem příjemné procházky. V roce 1888 bylo instalováno veřejné osvětlení, postaveno sportovní hřiště, v roce 1889 začal fungovat i veřejný vodovod, v roce 1885 postavena nemocnice a po vypuštění městského rybníku vzniklo na jeho místě v roce 1890 náměstí (nynější náměstí Míru). Spořitelna byla postavena v roce 1893 a hned po ní v roce 1895 pošta, v

roce 1897 začal ve městě fungovat telefon, v roce 1898 rozsvítil ve městě světla elektrický proud, pro sportovce vzniklo kluziště, plovárna. Ve městě nesměl chybět okresní soud, chudobinec, jatka, došlo i na rozšíření městského hřbitova, nově vzniklo městské muzeum, musel být přeložen Divoký potok, jeho nové koryto vedlo mimo města. Velkým přínosem pro místní obyvatelstvo bylo i v roce 1901 vybudování pouliční elektrické dráhy, která vedla z Janova přes Chudeřín, Horní a Dolní Litvínov, Lipětín, Růžodol a Kopisty až do Mostu. Rozrůstal se i průmysl, s ním i počet pracovních příležitostí, v textilních továrnách, dolech. Pro Litvínov měla výstavba železniční sítě velký význam, přilákala sem množství nových obyvatel. Hlavně řemeslníky, horníky, ale i živnostníky, úředníky a učitele.

Po roce 1890 bylo v Litvínově evidováno 348 domů, které obývalo 4 853 Němců a 412 Čechů. A už v roce 1900 se Litvínov rozrostl na 465 domů, celkem 8 810 obyvatel, z toho 7 691 Němců a 1 119 Čechů. Z toho katolíků bylo celkem 8 592, protestantů pouze 114, přibližně 101 židů a bez vyznání 3. (Historie města - online)

Němci s Čechy zakládali a scházeli se v četných spolcích, spolky začali vznikat hlavně v 19. století. Mezi nejznámější spolky té doby patří Spolek pro Němce (ostrostřelci), který byl založen v roce 1848. Dále byl v roce 1868 založen spolek pro vzdělávání textilních dělníků, v roce 1877 hasičský spolek a další spolky, jako je například spolek pro školství a tělovýchovný spolek. S tělovýchovným spolkem je spjato otevření nové sportovní haly, jež byla slavnostně otevřena dne 25. listopadu 1911. Už v roce 1905 byl zřízen i spolek na ochranu zdraví a o rok později spolek na ochranu mládeže. Působilo tady i několik německých hudebních a pěveckých sborů, nejznámějším z nich byl Mozartův symfonický orchestr. I přes to, že Češi byli v menšině i oni měli v Litvínově několik spolků, které byly obdobné, jako ty německé. V roce 1896 byl založen TJ Sokol a dne 20. ledna 1889 byla založena Národní jednota severočeská. Ani v oblasti vzdělání nezůstali Češi pozadu, v roce 1900 došlo ke zřízení česká veřejné obecné školy, která sídlila v nově postavené budově U Bílého sloupu. Ve veřejné škole se začalo vyučovat až ve školním roce 1904/1905. O rok později byla otevřena veřejná knihovna.

Mnoho dalších českých spolků vzniklo nejen v Dolním Litvínově, Chudeříně, ale i Lipětíně a Růžodolu ještě v období před první světovou válkou. V průběhu první světové války činnost mnohých spolků ustala. Podle záznamů ve válce zahynulo 81 místních mužů a dalších 28 jich bylo nezvěstných.

Začátek vzniku Československé republiky v roce 1918 znamenal pro Litvínov a okolí větší příliv českých obyvatel, především státních zaměstnanců. Brzy se ale začala zvyšovat nezaměstnanost jako důsledek poválečné hospodářské krize. Teprve v roce 1920 se situace začala stabilizovat a do roku 1928 tu byla určitá konjunktura, která se promítla především do stavebnictví. Státní půjčky v roce 1924 dopomohly postavit horníkům 34 rodinných dvojdomků, vznikla tzv. hornická osada. V této době byla postavena budova gymnázia, české záložny i sokolovny. Na náměstí se postavila nová radnice a hotel. Ve městě se postavilo několik obytných domů a vilek. Vyrůstly zde i družstevní byty díky nově založenému bytovému družstvu, jehož vznik se datuje rokem 1934.

Město Litvínov bylo těžce zasaženo celosvětovou hospodářskou krizí, stejně jako jiná průmyslová města v české republice. Docházelo k omezování výroby v místních továrnách, nebo byla výroba zcela pozastavena. Postih v oblasti krize se dotkl i místních dolů, některé musely být pro těžbu uzavřeny, nebo byla těžba omezena na 2 až 3 dny v týdnu. Krize měla za důsledek velkou nezaměstnanost, která vedla k bouřím a demonstracím místního obyvatelstva. Mostecká stávková akce, která proběhla v roce 1932, zasáhla i blízký Litvínov. Docházelo ke střelbě, které měla za následek několik raněných, dokonce i mrtvých. Památníky padlým tyto události připomínají dodnes. (Historie města - online)

S nástupem fašismu v Německu po roce 1933, došlo ke změně politické situace v Československu. Po Mnichovské dohodě, která proběhla 29. 9. 1938, bylo německé pohraničí, tzv. Sudety postoupeno Německu. 10. října 1938 došlo ke vstupu německé armády do Litvínova a mnoho českých obyvatel, kteří doposud v Litvínově bydleli, se evakovali do vnitrozemí. S druhou světovou válkou došlo ve městě k určitému rozkvětu, současně ale s válkou přišly i problémy. V blízkosti města Litvínov, v nedaleké obci Záluží, byl Němci budován velký chemický závod, který se měl zabývat výrobou pohonných hmot ze zde těženého hnědého uhlí. Výstavba chemického závodu probíhala od roku 1939 a práce postupovaly velice rychle. Pracovalo zde až 40 000 lidí, jednalo se převážně o politické vězně, válečné zajatce a dalších pracovníků, kteří byli nasazeni z mnoha zemí Evropy, ze zemí, které byly v německém područí. To bylo příčinou i vzniku koncentračních, zajateckých a pracovních táborů v okolí Litvínova. Došlo k výstavbě

chemického komplexu, ale zároveň se zde začaly budovat i obytné domy určené pro říšské Němce. Vznikla Nová osada, čtvrť v Alešově ulici i ulici Tyrše a Fügnera, dohromady ve městě nově vzniklo 1 240 bytových jednotek.

Ostatní výstavba ve městě stagnovala, až na stavbu nutných komunikací. Stagnovala nejen s ohledem na probíhající válku, ale i v závislosti na časté bombardování chemičky. Jakmile vycházel z jednoho komína v závodech dým, došlo v nejbližších dnech k napadení továrny leteckým náletem. Bombardování spolu s nelidskými podmínkami, rychlým pracovním tempem, zimou hladem a krutým zacházením vedlo ke ztrátám na životech z řad vězňů a ostatních, kteří se na stavbě podíleli. Toto dodnes připomínají památníky, které byly postaveny na jejich památku. Na konci války byly chemické závody ze 70% poškozeny opakovaným bombardováním. Druhá světová válka pro Litvínov skončila dne 8. května 1945 příchodem Rudé armády.

Hned po vítězství v květnu 1945 se začalo s velkým nasazením pracovat na válkou zničeném hospodářství. Hlavně se začalo s odklizením trosk z vybombardované chemičky a s jejím zprovozněním. Zanedlouho po válce 3. června 1946 opustily slavnostně závod první výrobky, to je důkazem obrovského úsilí a pracovního nasazení občanů Litvínovska. Během let 1945 až 1946 se hodně změnili obyvatelé Litvínova a okolí. Jako všude po válce z převážně německy nasídleného pohraničí, byli Němci na základě dohody uzavřené vítěznými mocnostmi, němečtí obyvatelé přesídleni do Německa a do jimi opuštěných domů a bytů. Místo nich se nastěhovali noví občané z celého Československa. Spolu s nimi i mnozí Češi, kteří utekli před válkou do vnitrozemí, se vrátili zpět do svých domovů.

Značný příliv občanů byl zaznamenán především ze Slovenska, hlavně z oblastí postižených válkou. Potřebovalo se postavit pro nově příchozí mnoho dalších nových bytů. Stavebnictví bylo na prvním místě. V této době se v Litvínově postavilo na 287 rodinných domků spolu s největší stavbou Koldům pro 1 100 lidí, vyrostly zde i svobodárny ve Vodní ulici, nové obytné domy pod Střelnicí, internáty pro hornické učně, a i nové sídliště u Zámeckého parku, Korda, nové domy na Podkrušnohorské ulici, na Vinohradské ulici. Nové věžové domy daly Litvínovu nový ráz. Množství lidí a pracovních příležitostí

společně nutně vyvolávalo potřebu rozšíření dopravních uzlů. Nová linka trolejbusu začínala v Loučné a pokračovala přes Litvínov, do Záluží, projížděla chemickými závody na Souš do Mostu. Svůj provoz z Litvínova do Záluží začala už v roce 1946 a přepravovala lidi především do zaměstnání. Tato trolejbusová linka byla spolu se starou tramvajovou tratí zrušena v roce 1958, protože už v roce 1957 je nahradila nová rychlodrážní tramvajová trať. Vzniklo nové nádraží na trati do Moldavy, byly vybudovány v té době už velmi potřebné silnice spojující Litvínov s Mostem, nedalekým Chomutovem a na druhou stranu i Teplicemi. Dále bylo nutné rozšířit i autobusové linky.

Nově byla také zřízena poliklinika, která sídlela v budově, kde bývala hornická ozdravovna. Až v roce 1991 byla poliklinika přestěhována do nových prostor v Žižkově ulici. Dále byl postaveny nové lékárny, základní školy a u nich družiny, mateřské školy, jesle. Převážná většina škol v Litvínově, až na gymnázium, se nachází v nově postavených budovách. V Litvínově se v současné době nachází několik škol se zaměřením. Jedná se o jazykovou školu, sportovní školu, uměleckou školu a střední odbornou školu - Schola Humanitas, která se zaměřuje na obnovu a ochranu životního prostředí. (Historie města - online)

V litvínovském údolí Loučky, vzniklo letní kino, kde se pořádali různé slavnosti, koncerty ale i jiné oslavy pořádané městem. Došlo k renovaci starého kina, přemístění muzeum do zámku a ke stavbě nové městské knihovny. Starý hřbitov byl přestěhován ze středu města na jeho okraj a na jeho místě je dodnes pietní místo v podobě parku s kapličkou. V novém hřbitově jsou mimo kolumbária i dvě loučky, které jsou užívány pro netradiční pohřbívání. V blízkosti louček se nachází pietní areál, ve kterém jsou uloženy ostatky obětí druhé světové války, které byly původně uloženy ve staré hřbitově, ale po jeho zrušení, byly přemístěny.

Dále byly v Litvínově postaveny domy sociální péče, domov důchodců v Janově a penziony v Podkrušnohorské ulici a U Bílého sloupu. Pro zaměstnance z chemických závodů byly postaveny dva hotelové domy v centru města. Spolu s výstavbou bytů, docházelo ve městě postupem času i k výstavbě obchodních sítí a služeb. V roce 1991 byla dostavena nová pošta a Litvínovské náměstí tak dostalo novou podobu. Vznikla i sportoviště, která sloužila nejen sportovním klubům, ale i široké veřejnosti. A to letní a zimní stadióny, koupaliště, krytý plavecký bazén, fotbalové hřiště, tenisové kurty, hřiště pro míčové hry: košíkovou, házenou, odbíjenou, sportovní hala, sauny a další. Největší

změnu v oblasti modernizace zaznamenala chemická továrna, která se po druhé světové válce stále rozšiřovala, zvětšovala, modernizovala a obměňovala svůj výrobní programy. Vybudováním dvou etylénových jednotek patřila k největšímu průmyslovým objektům v Litvínově. Výstavbu těchto jednotek zajišťovali jak zahraniční odborníci, především z Japonska, Anglie, ale i USA, SRN na stavbě pomáhali mnozí pracovníci z Jugoslávie, Polska, Vietnamu, Kuby. Ženy z Vietnamu a Kuby pracovaly především v Litvínovských textilních závodech.

Vodní dílo Flájská přehrada byla v horách vybudována v roce 1960, přehrada zásobuje pitnou vodou i prostřednictvím rozvaděče v Mezioří město Litvínov i město Most. Zásobování pitnou vodou je doplňováno částečně i z vodního díla Janov, které bylo postaveno v roce 1914.

Velkou technickou událostí v okrese Most, bylo přestěhování děkanského kostela nanebevzetí p. Marie, který původně stál v centru starého Mostu. Přemístění celého objektu bylo provedeno v roce 1975, trasa, po které byl kostel přemístěn, měřila 841,6 metrů a kostel byl přesunutý za necelých 30 dnů. Celou trasu kostel absolvoval na 51 speciálně upravených hydraulických podvozcích. Přemístění kostela o hmotnosti 10 000 tun bylo na tu dobu světovou událostí, zároveň se jednalo o nejtěžší přepravu po kolejích. Mostecký děkanský kostel je postavený ve stylu pozdněgotickém a je chráněnou národní kulturní památkou. Do Litvínovského kostela byl přemístěn zvon ze zbouraného kostela v Kopistech, další zvon z Českého Jiřetína a poslední malý zvon z Klínů, který ale není v provozu. Původní kostelní zvony z Litvínovského kostela, doklady uměleckého řemesla, byly Litvínovského kostela demontovány na začátku války a odvezeny na neznámé místo. Mimo zvonů dostal děkanský úřad pro Litvínovskou kapli i vzácný oltář P. Marie ze zaniklé obce Kopisty. (Historie města - online)

Stejně jako většina českých měst tak i v Litvínově v roce 1989 dochází k velkým změnám. Spolu s privatizací tady vznikají nové velké obchody vedle soukromých obchůdků, drobné výroby a mnoho živností. Město se mění a dostává novou tvář. Mizí šedá uniformita města. Noví majitelé své domy vylepšují pestrými fasádami a mnohými úpravami obchodů a domů příjemně prospívají vzhledu města. Velké opravy se provádějí i v interiéru kostela sv. Michaela archanděla, jehož dokončení bylo dokončeno k 300. výročí

jeho postavení, a to v roce 1994. Bylo zapotřebí i obnovení telefonních kabelů, rozsáhlé výkopy nejen na telefonní spoje, ale i kabelovou televizi byly intenzivně prováděny po celém Litvínově, dochází zároveň k rozsáhlé výměně rozvodu elektrické energie z 10 kW na 22 kW.

Rozsáhlý průmysl v samotném Litvínově a jeho okolí, si často vyžádal i své četné oběti. Hlavně v hlubinných dolech a to už i brzo po jejich vzniku byly zaznamenány tragické havárie. V nedaleké obci Louce na dole Pluto došlo roku 1892 k tragédii, kde zahynulo 12 obětí. Zanedlouho v roce na to v roce 1894 na stejném dole zahynulo 19 horníků a v roce 1900 dalších 21. K jednomu z největších neštěstí dne 3. září 1981 došlo na dole Pluto, najednou zde přišlo o život vedle 51 horníků spolu se 14 záchranáři z Mostecké Báňské záchranné služby. V roce 1934 při výbuchu na dole Nellson v Oseku přišlo najednou o život 142 horníků. Dalším neštěstím byl výbuch metanu v roce 1946, který si vyžádal smrt 52 osob na dole Kohinoor v Lomu.

Stejně tomu bylo v chemických závodech, které se nacházely poblíž města. Během let zde došlo k několika tragickým haváriím, při kterých přicházeli lidé o své životy. K nejhorší velké havárii došlo v červenci 1974 na výrobně lihu, při kterém zemřelo 16 lidí ale byly zde i ohromné materiálové škody. Jenom na zasklení vytloučených oken bylo vypraveno celkem 80 vagónů skla z nedalekých skláren Union Teplice. (Historie města - online)

4.3 Analýza obyvatelstva Litvínovska

Daný region je velmi heterogenní. Jak již bylo uvedeno v kapitole č. 4.2 s názvem Historie Litvínovska, v období po první světové válce byla vybudována čtvrť Osada, kde bydleli především horníci, kteří se do oblasti Litvínova a okolí přistěhovali za prací. Dále s vybudováním chemických závodů, v roce 1939, došlo k velkému přílivu obyvatel do města a okolních obcí. Proto lze říci, že obyvatelstvo v daném regionu je heterogenní.

V tabulce níže lze vidět, jak rostl počet obyvatelstva města Litvínov od roku 1869. Mezi lety 1921 až 1961 lze vidět rapidní nárůst obyvatelstva, který poukazuje na vysokou migraci v tomto období.

Dále je nutno poukázat na vysoký nárůst počtu obyvatel mezi lety 1970 až 1980. V tomto období došlo ke zbourání vesnic kolem Litvínova, jako je například vesnice

Konobrz a Kopisty, z důvodu rozsáhlé těžby uhlí. Obyvatelé byli přestěhováni do městské části Janov, kde byly za tímto účelem nově vystavěny panelové domy, kam byli obyvatelé zbouraných vesnic sestěhováni. Tito obyvatelé jsou v dnešní době nazýváni starousedlíky městské části Janov.

V tabulce níže je mimo jiné uveden i počet domů, který se ve zkoumané oblasti také rapidně postupem času měnil, ovšem vzhledem k nárůstu počtu obyvatel, je vývoj počtu domu nižší. Z tohoto ukazatele se dá odvodit, že domy které byly v dané oblasti vystaveny, sloužily pro ubytování většího počtu obyvatel celých rodin.

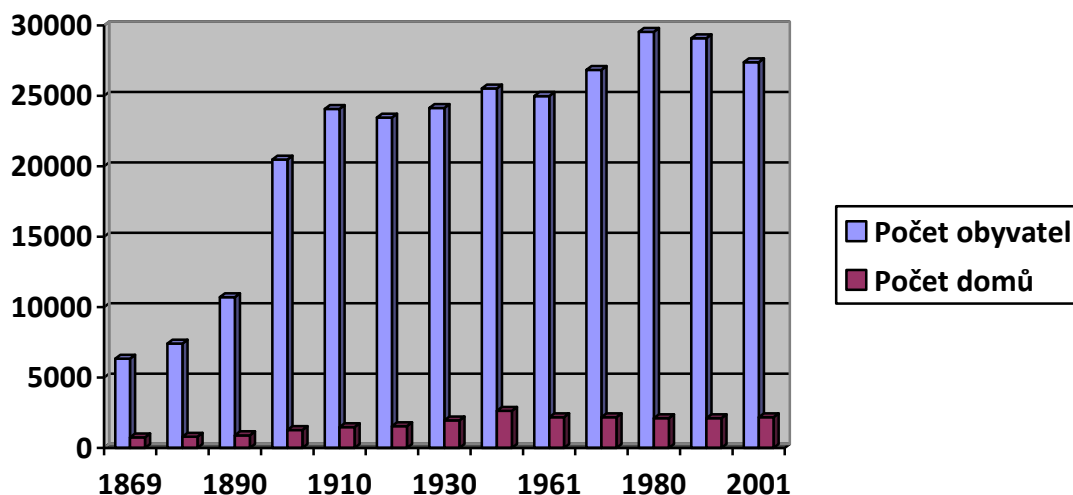
Tabulka č.2 počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869

Sčítání v roce	Počet obyvatel	Počet domů
1869	6 342	758
1880	7 414	792
1890	10 707	896
1900	20 473	1 263
1910	24 065	1 467
1921	23 460	1 535
1930	24 136	1 945
1950	25 527	2 627
1961	24 990	2 172
1970	26 842	2 175
1980	29 551	2 118
1991	29 096	2 121
2001	27 397	2 186

Zdroj: SLBD 2010, ČSÚ, dostupné z: <http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/obydomy?openform&:567256>

Pro lepší znázornění dat v předchozí tabulce, příkládám grafické znázornění pohybu obyvatelstva ve městě Litvínov, ve kterém jsou zaneseny výše uvedená data. Na grafu je dobře viditelný nepoměr mezi nárůstem obyvatel a nárůstem vystavených domů.

Graf č. 1 Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869

Zdroj: vlastní zpracování

Vysoká nezaměstnanost v okrese Most 13,51% , ve kterém se Litvínov a přilehlé obce nachází, je nejvyšší v Ústeckém kraji. Tento ukazatel má velmi vysoký vliv na návštěvnost kulturních památek místními obyvateli v daném regionu.

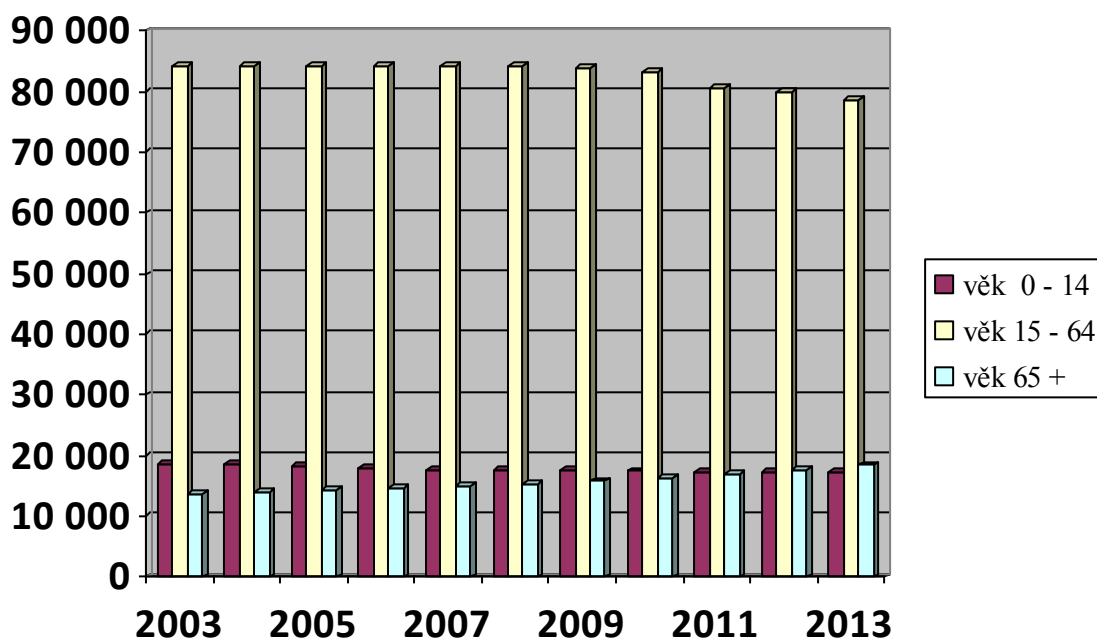
Ekonomicky aktivních obyvatel je přitom v okrese Most dost, což je viditelné v níže uvedené tabulce a grafu, kde je charakterizována struktura obyvatelstva v okrese Most za období 2003 – 2013.

Tabulka č. 3 Počet obyvatel v okrese Most, s rozdělením do věkových skupin

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Stav k 31.12	116 731	116 685	116 836	116 832	116 728	117 294	117 274	116 797	114 795	115 005	114 419
věk 0 - 14	18 782	18 490	18 175	17 946	17 715	17 596	17 518	17 482	17 263	17 330	17 397
věk 15 - 64	84 127	84 238	84 307	84 247	84 084	84 359	83 929	83 135	80 633	79 951	78 557
věk 65 +	13 822	13 957	14 354	14 639	14 929	15 339	15 827	16 180	16 899	17 724	18 465

Zdroj: vlastní, zpracováno dle získaných dat z ČSÚ

Graf č. 2: rozdělení obyvatel okresu Most do věkových skupin

Zdroj: vlastní zpracování

Dle věkového rozložení obyvatel v okrese je zřejmé, že nejvíce obyvatel se nachází ve věkové kategorii 15-64 let. Z tohoto zjištění lze odvodit, že se dle věku jedná o kulturně založené obyvatelstvo, teda o obyvatele se zájmem o kulturu.

V důsledku zhoršené ekonomické situace obyvatel na Litvínovsku a z důvodu vysoké nezaměstnanosti, je rozvoj kulturních památek v dané oblasti jednou z možností zlepšení daného ukazatele. Touto otázkou se budu podrobněji zabývat v praktické části své diplomové práce.

4.4 Kontrola regionálního rozvoje Litvínovska

Dohled nad stavem kulturních a historických památek má v Litvínově na starost městský úřad, konkrétně odbor investic a regionálního rozvoje Městského úřadu Litvínov. Daný odbor se zabývá investicemi, úředním plánováním a strategickým rozvojem města a okolí.

4.5 Pamětihodnosti Litvínovska

Ve městě Litvínov a v jeho okolí se nachází několik historických památek, některé z nich pochází z doby 20. st, ale najdou se mezi nimi i takové, jejichž počátky sahají až do 14. století. Mezi nejznámější památky Litvínovska patří například:

- děkanský kostel sv. Michaela archanděla – jedná se o raně barokní jednodílnou stavbu s dvouvěžovým hlavním průčelím, kostel byl navržen významným francouzským architektem Jeanem Baptistem Matheyem, byl postaven v letech 1685–94
- zámek Valdštejnů v Horním Litvínově – jedná se o barokní čtyřkřídlovou stavbu, historie zámku sahá až do roku 1505.
- stará radnice z roku 1789
- barokní děkanství z 18. století
- barokní trojiční sloup a socha Samsona ve Voigtových sadech
- zámek v Janově – jedná se o barokní trojkřídlovou stavbu
- Valdštejnská hrobka - empírová stavba z 20. let 19. stol.
- panský dům (znám také jako bývalá poliklinika) z období druhého rokoka
- secesní domy ve Smetanově ulici
- nová radnice - z 2. pol. 30. let 20. stol.
- čtvrť Osada – jedná se o urbanistický soubor domů, z doby nacistické okupace. Stavba řadových domů na Osadě byla zahájena v závislosti na výstavbu chemických závodů v blízkosti města, pro zaměstnance závodů byla zahájena výstavba nových bytů, právě na Osadě. Dnes tato část města patří mezi nejlukrativnější část města.
- obytný „Kolektivní dům“ (Koldům) z let 1949 až 1958 (V. Hlinský, E. Linhart) jedná se o nejvýznamnější technickou památku města.
- textilní továrna RICO v Šumné - zajímavý příklad industriální architektury 2. pol. 19. stol.
- Janovská přehrada - z roku 1914
- zámek Jezeří v Horním Jiřetíně – původně zde býval středověký hrad, o němž nelze s určitostí říci, kdy byl postaven, první doložené písemné zmínky sahají do let 1363-

65. Jedná se o státní zámek české republiky, který je od roku 1958 chráněn jako kulturní památka

Dále se na Litvínovsku nachází méně známé památky, které ovšem patří k často navštěvovaným památkám a mají velký vliv na život obyvatel.

- Tesařova stezka - naučná stezka - jedná se o naučnou stezku z jádrové zóny připravovaného přírodního parku. Začátek naučné stezky je ve Městě Meziboří a vede přes vrch Studenec k Šumnému dolu
- kostel svatého Michaela archanděla v Nové Vsi v Horách - kostel byl postaven v letech 1780-1784
- kostel svatého Jana Křtitele v Českém Jiřetíně - jedná se o dřevěný kostel v dolní části obce Český Jiřetín. Jedná se o jedinou dřevěnou sakrální stavbu v Krušných horách.
- kostel Nanebevzetí Panny Marie v Horním Jiřetíně od J. B. Matheye, který byl vystaven v letech 1694-1700
- barokní sousoší svatého Jiří, které bylo přeneseno z Dolního Jiřetína do Litvínova a v nedávné době zpět do Horního Jiřetína

4.5.1 Zámek Valdštejnů v Litvínově

Od roku 1505 se v pramenech objevuje litvínovská tvrz, která sloužila do roku 1589. Stavba „nového“ zámku začala kolem 1694 za Jana Josefa z Valdštejna, Valdštejnové drželi zámek až do I. světové války. Po I. světové válce zámek přešel do majetku státu. V zámku bylo umístěno sídlo hospodářského velkostatku a po roce 1948 sídlo Krajské správy lesů, lesní závod Litvínov (Tehdy došlo k úpravě části zámku na bytové jednotky), od roku 1964 byl zámek majetkem Okresního muzea v Mostě.

Od roku 2006, kdy je zámek majetkem města Litvínov, došlo k vyklizení nádvoří, byla adaptována část zámku jako obřadní prostory pro konání svatebních obřadů – prostory jsou dále využívány při slavnostech města pro potřeby výstav. Od tohoto roku získalo město od státu na obnovu zámku dotace v celkové výši cca 41,8 milionů korun. Z těchto dotačních titulů se postupně zrekonstruovala střecha a krovy na celém zámku (2006 - 2010,

hrazeno za finančního příspěví Ministerstva kultury ČR z Programu záchrany architektonického dědictví), dále proběhlo restaurování maleb a odvodnění hlavního sálu zámku (2010-2014, hrazeno za finančního příspěví Ministerstva kultury ČR z Programu záchrany architektonického dědictví), kde došlo k vybourání nepůvodního vloženého patra a novodobé příčky, v několika etapách byly restaurovány nástěnné a nástropní rokokové malby.

K největší a nejrozsáhlejší rekonstrukci zámku došlo v roce 2014 a na počátku roku 2015. Město v roce 2013 podalo žádost na Ministerstvo financí ČR na komplexní obnovu zámku. Ministerstvo financí ČR rozhodlo o poskytnutí finančního příspěvku v celkové výši 32 mil. Kč (v roce 2013 proinvestován 1 mil. Kč, v roce 2014 došlo k investici ve výši 31 mil. Kč + podíl města). Město Litvínov se v rámci této akce podílelo na stavebních pracích částkou cca 6 mil. Kč. Cílem této akce byla komplexní obnova objektu a jeho zpřístupnění široké veřejnosti.

V současné době došlo k dokončení všech stavebních a restaurátorských prací, na kterých se podílely firmy z Litvínova a jeho okolí, které se zúčastnily výběrového řízení na dané práce.

Fotografie Zámku Valdštejnů v průběhu rozsáhlé rekonstrukce v roce 2014

Zdroj: vlastní zpracování

V nejbližší době dojde k vybudování infocentra v prostorách zámku, dále budou adaptovány prostory pro výstavní účely, expozice a pro galerie. Hlavní sál zámku bude využíván pro reprezentativní účely města, pro svatební obřady, vítání občánků, koncerty, přednášky a pro zasedání města.

4.5.2 Zámek Jezeří v Horním Jiřetíně

Patří mezi nejznámější historické objekty v České republice, která je od roku 1958 chráněna jako kulturní památka. O správu zámku se stará Národní památkový ústav. Zámek je přístupný veřejnosti.

Dříve se jednalo o honosné sídlo Lobkoviců, které bylo považováno za významné kulturní a společenské centrum. V nedávné minulosti došlo k dlouhodobému chátrání z důvodu nezájmu o danou památku. *"Ke konci 90. let min. stol. byly zahájeny rekonstrukční práce, ale vzhledem k velikosti objektu jsou realizovány značně pomalu. Přes tuto komplikaci bylo přistoupeno ke zpřístupnění zámku, za cenu mnohých provizorií a nestandardních podmínek. Za pochopení a překonání těchto nejrůznějších komplikací Vám bude odměnou zcela neobvyklý zážitek vidět památku ve své původnosti a autenticitě a při častějších návštěvách budete svědky postupné obnovy a znovuzkříšení bývalé Perly Krušných hor. V roce 1988 započaly na Jezeří stavební práce související se záchranou a postupnou rekonstrukcí památky. Práce probíhaly necelé tři roky, do přerušení po "Sametové revoluci" restitučním řízením. V tomto období byla obnovena zadní příjezdová komunikace z bývalých Albrechtic, byla provedena náročná oprava dvou opěrných zdí v areálu zámku, byla zřízena nová přípojka elektro a nová trafostanice, provedena oprava stropů středního křídla, byla položena nová dřevěná šindelová krytina nad celou severní polovinou hlavní budovy (bohužel bez kvalitní opravy krovu), dále byla osazena čistírna odpadních vod pro celý areál a rovněž započala rekonstrukce úřednického, tzv. "Panského domu". Po převzetí zámku státem v roce 1996 započala nová etapa v obnově zámku a celého areálu. V letech 1997 až 1999 probíhaly spíše menší práce za účelem zprovoznění areálu a návštěvnické trasy, dále byly provedeny drobné práce na "Panském domě" pro potřeby správy zámku i pro zázemí stavebních firem. V této době byl také plně obnoven přívodní vodovod ze staré zámecké vodárny, obnoveno bylo prodloužené severní křídlo zámku - "pokoje kočích" pro ubytování brigádníků a dobrovolníků a stáje. Opraven byl*

*i domek hlídače u hlavní brány, který slouží jako byt kastelána. Ke skutečnému zlomu došlo v roce 1999, kdy byl zámek Jezeří zařazen do Programu záchrany architektonického dědictví ČR. Vzhledem k obrovskému rozsahu poškození řady konstrukcí se jednalo o pomoc v "hodině dvanácté". V současné době je tedy hlavní budova po rekonstrukci střechy (dokončeno v roce 2005) a rovněž byla ukončena dlouholetá fáze obnovy a rekonstrukce stropů (v roce 2008). V roce 2009 byla obnovena i část fasády severozápadního křídla zámku."*²²

V nejbližší době je nutno dokončit rekonstrukci pláště, tj. okna a fasáda. Na svoji obnovu, úpravu a restaurování poté čekají jednotlivé místnosti, především divadelní sál, zámecká kaple, kulečnickový sál, jídelna a celá řada reprezentativních pokojů.

4.5.3 Kolektivní dům v Litvínově

Kolektivní dům v Litvínově neboli Koldům je rozsáhlý obytný dům, který byl postaven v letech 1948 - 1950. Jedná se o významnou stavbu československé poválečné architektonické avantgardy, autory jsou Václav Hlinský a Evžen Linhart. Dům je technickou památkou.

*"Charakteristický vzhled Koldomu a ojedinělost stavby v dané době daly podnět k jejímu zařazení mezi technické a architektonické památky evropského významu."*²³

"Jednalo se o utopickou vizi, která byla postavena na myšlence sociálního inženýrství, které usilovalo o přeměnu společnosti ke kolektivismu. V koldomech měly být soustředěny veškeré funkce, které člověk potřebuje k životu, v jednom objektu. Součástí koldomů tak mělo být nejen bydlení, ale i veškeré občanské vybavení. Komponovaný dům sestává ze dvou zalomených třináctipodlažních křídel, obsahujících byty a jednoho vloženého sedmipodlažního, který obsahoval jesle, mateřskou školku, prádelnu, společnou lednici, jídelnu, obchody atd.

Obsahuje tři typy bytů mezonetové (dvoupodlažní) 3+1, 2+1 a garsoniéry. Celkem Koldům obsahuje 352 bytů. Prakticky ještě před úplným dokončením domu se ukázala

²² Zámek Jezeří [on-line] 2015, [cit. 2015-02-15], Dostupné z : <http://www.zamek-jezeri.cz/>

²³ POKORNÁ, L., Kniha o Mostecku. 1. vydání. Litvínov : DIALOG, 2000. 453 s.

myšlenka Koldomu jako neuskutečnitelná. Koldům tak později fungoval a dodnes funguje vlastně jako běžný bytový dům s malometrážními byty."²⁴

Komplex představoval v dané době nový styl bydlení s úplným vybavením a službami. O dům se zajímá organizace UNESCO.

4.5.4 Janovská přehrada - vodní dílo Janov

Janovská přehrada, známá též jako Mostecká přehrada leží na potoce Lupnice a nachází se nad městem Litvínov. Jedná se o zděnou nádrž, která je 43 metrů vysoká a 255 metrů dlouhá. Janovská nádrž slouží jako nádrž na pitnou vodu.

Jedná se o další technickou památku Litvínovska. Je to nejvyšší zděná přehrada v české republice s délkou vzduť hladiny 600 metrů. Hráz přehrady není volně přístupná, neboť je přehrada vodárenskou nádrží se stanoveným ochranným pásmem. Dny otevřených dveří na Janovské přehradě proto lákají velké množství obyvatel nejen Litvínovska.

V letech 2003 až 2010 proběhla na Janovské přehradě rozsáhlá rekonstrukce.

4.5.5 Kostel svatého Jana Křtitele

Kostel svatého Jana Křtitele je kompletní dřevěná sakrální stavba, jediná svého druhu v Krušných horách. Původně se stavba nacházela v obci Fláje, nedaleko obce Český Jiřetín, ve které kostel stojí dnes. Kostel byl postaven v druhé polovině 17. století.

V letech 1951 -1964 došlo ke stavbě Flájské přehrady, kvůli které byl kostel svatého Jana Křtitele přesunut. Dřevěný kostel je významnou památkou lidové architektury, proto se rozhodlo o jeho přemístění. V roce 1669 byl kostel kompletně rozebrán a přemístěn. Do dnes jsou na okraji Flájské přehrady vidět jeho základy.

V roce 1995 došlo k dokončení celkových restaurátorských prací. Ve spolupráci s Oblastním muzeem v Mostě, byla v kostele instalována výstava, která dokumentovala dřívější život v obci Český Jiřetín a zároveň v obci Fláje, jejíž velká část byla při stavbě Flájské přehrady zbourána.

²⁴ Kolektivní dům v Litvínově [on-line] 2015, [cit. 2015-02-15], Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Kolektivní_dům_v_Litvínově

5 Empirické šetření zkoumaného jevu

Na začátku mé diplomové práce v kapitole 2 s názvem Cíl práce a metodika, byl uveden hlavní cíl této práce, a to obhájení hypotézy, která říká, že rozvoj kulturních památek na Litvínovsku vede k trvalému zlepšení života obyvatel v regionu, jak ze sociálního hlediska, tak z hlediska ekonomického.

Při vlastním empirickém šetření bylo nejdůležitější zvolit správný přístup a techniku sběru dat. Zvolený způsob a druh empirického šetření vyplynul ze znalostí šetřené oblasti a z důkladného nastudování zkoumaného jevu.

Zvolila jsem hloubkový rozhovor, který byl rozesláno mezi zastupitele města a obcí na Litvínovsku a dále jsem provedla sondu mezi obyvatele dané oblasti, abych si tvrzení zastupitelů potvrdila i za strany těch, kterých se život v dané oblasti nejvíce dotýká, tedy smotných obyvatel.

5.1 Respondenti empirického šetření

Jako respondenty pro vlastní empirické šetření jsem zvolila občany z řad zastupitelů města Litvínov a přilehlých měst, tedy Lom, Horní Jiřetín, Louka, Mariánské Radčice, Meziboří, Klíny, Český Jiřetín, Brandov, Nová Ves., kteří se danou problematikou zabývají. Jedná se o obyvatele zkoumané lokality, což je velice důležitý aspekt pro objektivnost odpovědí.

Dále jsem náhodně oslovila několik občanů z Litvínovska, kterých jsem se ptala na tři otázky týkající se jejich života ve městech na Litvínovsku. Jednalo se o vzorek 30 občanů dané oblasti ve věku 25 až 40 let. Jednalo se o krátký dotazník, ve kterém jsem se snažila potvrdit výsledek z dotazníkového šetření.

5.2 Příprava šetření

Pro šetření dané problematiky, byl zvolen kvantitativní výzkum zkoumaného jevu, přesněji hloubkový rozhovor, který byl doplněn krátkým kvantitativním šetřením pro ucelení závěru.

U hloubkového rozhovoru byli osloveni starostové měst, místostarostové, popřípadě vedoucí odboru investic a regionálního rozvoje, který se danou problematikou zabývá. Dotazníky byly zaslány na příslušné městské, popřípadě obecní úřady, se žádostí o

jejich vyplnění a zaslání zpět. Dotazníky byly rozeslány na městské úřady těchto měst a obcí: Litvínov, Lom, Horní Jiřetín, Louka, Mariánské Radčice, Meziboří, Klíny, Český Jiřetín, Brandov, Nová Ves.

Šetření zkoumaného jevu probíhalo od 4. března 2015 do 12. března 2015. Z celkového počtu deseti odeslaných rozhovorů na příslušné úřady se zpět vrátilo osm vyplněných. Jedná se tedy o 80% návratnost.

U doplňující sondy byly zvoleny tři otázky, které byly položeny čtyřicetipěti náhodně vybraným obyvatelům Litvínovska, z toho bylo ochotno odpovědět třicet z dotázaných, v tomto případě se tedy jednalo o 66,66% návratnost. Jednalo se o doplňující informace, které mi pomohly vidět danou problematiku očima těch, kterých se týká, tedy obyvatel měst a obcí na Litvínovsku.

Byl vybrán náhodný vzorek obyvatel, kterým byly postupně položeny dané otázky.

5.3 Výsledky rozhovoru

Při vyhodnocování hloubkového rozhovoru jsem se rozhodla postupovat dle jednotlivých témat (otázek), které jsem v použila. U každého tématu šetření je uveden postoj respondentů a příklady jejich odpovědí.

První otázka z daného šetření byla pouze informativní a zjišťovala, jakou pozici má daný respondent na příslušném městském, nebo obecním úřadě. Respondenti v této otázce vypisovali pozici, kterou vykonávají, nejčastěji se v dané otázce jednalo o odpovědi typu "starosta", "starostka", "referent odboru investic a regionálního rozvoje" a "radní".

Druhá otázka šetření byla zaměřena na to, zda proběhl ve městě nebo v obci rozvoj kulturních památek během posledních tří let. Respondenti zde mohli odpovědět ano nebo ne. Pokud si zvolili odpověď ano, mohli ještě doplnit, v jakém finančním rozsahu došlo za poslední tři roky k rozvoji kulturních památek v daném městě, nebo obci.

Třetí otázka se týkala pouze těch, kteří v předešlé otázce zvolili odpověď ano, tedy ano za poslední tři roky došlo v našem městě, popřípadě obci, k rozvoji kulturních památek. Třetí téma se zabývalo jakou výší (v %) se dané město, nebo obec, podílelo svými prostředky na rekonstrukci památek za poslední 3 roky.

Ve čtvrté otázce jsem se dotazovala, zda obec nebo město, využívá při rozvoji památek finančních prostředků ze Státního fondu kultury. Na tuto otázku mohli respondenti vybrat jednu z nabízených odpovědí, tedy ano nebo ne.

Na pátou otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předešlé otázce zvolili odpověď ano. V této otázce jsem zjišťovala, jakým způsobem dosáhli na finanční prostředky ze Státního fondu kultury. Nejčastější odpověď na tuto otázku byla "formou žádosti o dotaci". Na tuto otázku odpovídali celkem tři respondenti z celkového počtu sedmi dotazovaných.

Šestá otázka se opět týkala všech respondentů. V dané otázce jsem zjišťovala, zda je znatelné zlepšení kvality života na Litvínovsku po rekonstrukci památek v daném městě a v sousedních městech. Na tuto otázku respondenti vybírali jednu z nabízených možností a to rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne, nevím. Odpovědi u této otázky se značně lišily.

V sedmé otázce se respondenti, kteří v předešlé otázce zvolili odpověď rozhodně ano, spíše ano a spíše ne, mohli rozepsat nad otázkou, jaký vliv má rozvoj kulturních památek města nebo obce a rozvoj kulturních památek v okolí na obyvatele daného města nebo obce. Zda je poskytnuto obyvatelům lepší kulturní vyžití a zda je tento jev na obyvatelích města pozorovatelný. V této otázce měli respondenti volný prostor pro vyjádření svých názorů. Odpovědi si byly často až nápaditě podobné a velmi rozsáhlé. Většina respondentů se shodla, že rozvoj kulturních památek na Litvínovsku, je pro vyžití místních obyvatel velmi důležitý.

Osmá otázka se zabývala výhledem do budoucna. Respondenti uváděli, jaký mají výhled do budoucna z hlediska rozvoje památek a jakým způsobem toho hodlají docílit. Daná otázka byla vypisovací a respondenti zde uváděli své plány v rozvoji.

Devátá otázka se týkala očekávání do budoucna v šetřené problematice. Respondenti uváděli, jaké mají očekávání od rozvoje kulturních památek a jaký by měl mít daný rozvoj dopad na obyvatele a život v dané oblasti. Odpovědi u tohoto tématu byly často podobné a občas i velmi zajímavé.

Desátá a zároveň poslední otázka řešila, zda rozvojem kulturních památek v oblasti vzroste turistický zájem o Litvínovsko. V dané otázce měli respondenti opět možnost odpovědět ano, spíše ano, spíše ne, ne, nevím a dále měli možnost svou odpověď odůvodnit.

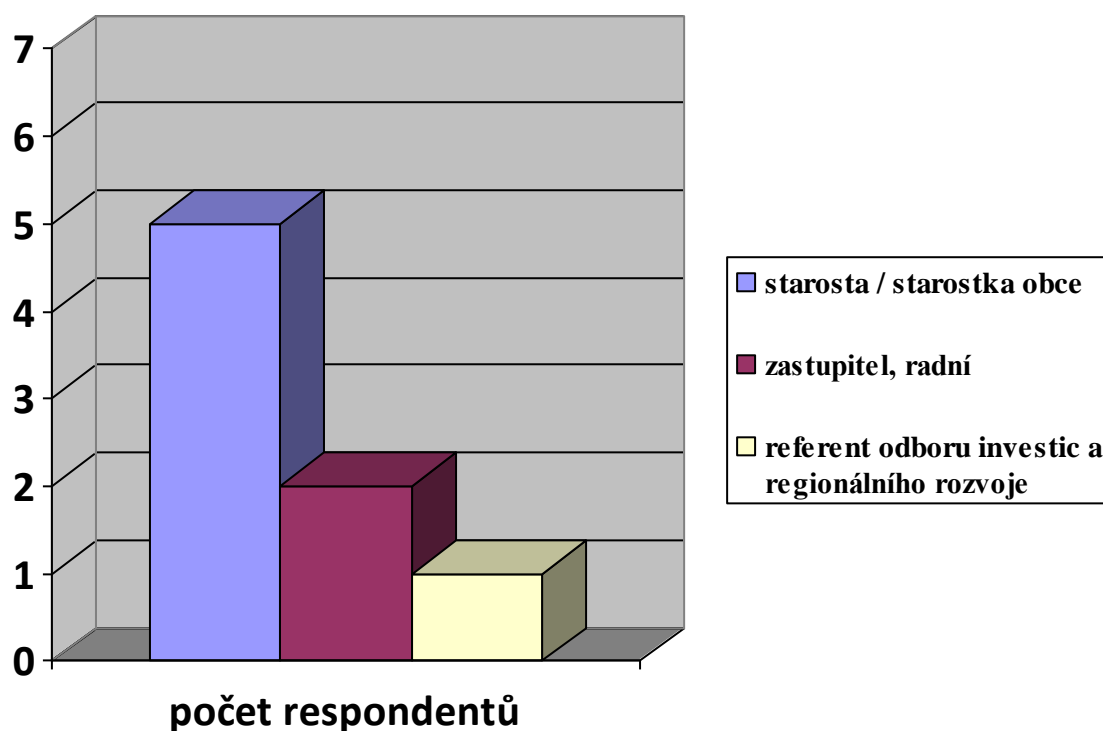
Výsledky rozhovoru - téma č. 1

Jak jsem již uvedla výše, daná otázka byla pouze informativního charakteru, kde jsem zjišťovala pozici osoby, která dotazníkové šetření vyplňovala, na příslušném městském nebo obecním úřadě. Tato otázka byla otevřeného charakteru a respondenti zde mohli napsat svou pozici.

Mezi nejčastější odpověď, která se v dané otázce objevovala, byla starosta / starostka obce. Daná odpověď se objevila celkem u 5 dotazovaných respondentů, což znamená, že se tato odpověď objevila u 62,5% z dotazovaných respondentů. Dále se u dvou dotazovaných objevila odpověď radní - zastupitel a jeden z dotazovaných byl vedoucí odboru investic a regionálního rozvoje, který se danou otázkou zabýval.

V grafu níže je zaznamenána četnost odpovědí u dané otázky.

Graf č. 3: Struktura dotazovaných respondentů

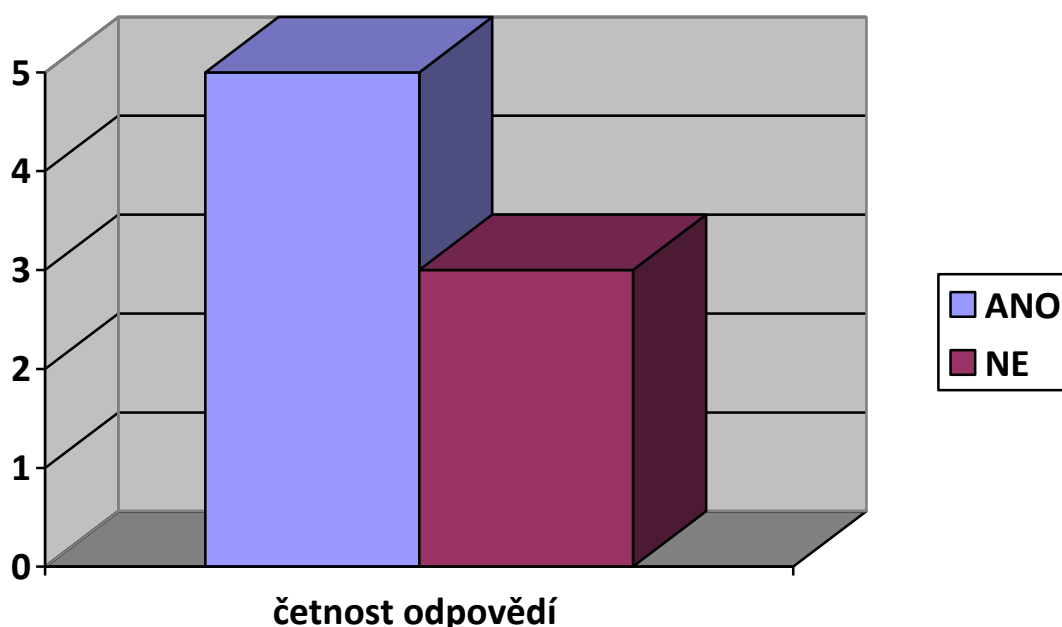
Zdroj: vlastní zpracování

Výsledky rozhovoru - téma č. 2

Druhé téma mého šetření se zabývalo obnovou a rozvojem kulturních památek v posledních třech letech. Respondentů jsem se dotazovala, zda došlo k rozvoji kulturních památek v daném městě, nebo obci. Jednalo se o uzavřenou otázku, ve které si respondenti vybírali jednu z nabízených odpovědí ANO a NE. Pokud byla zvolena odpověď ano, dotazovala jsem se dále respondentů, jakých kulturních památek se daný rozvoj týkal.

Četnost odpovědí je zaznamenána v grafu č. 4 níže.

Graf č. 4: rozvoj kulturních památek na Litvínovsku za poslední 3 roky

Zdroj: vlastní zpracování

Z osmi dotazovaných respondentů odpovědělo pět, že za poslední tři roky došlo k rozvoji kulturních památek. Respondenti dále uvedli, jakých památek se daná rekonstrukce týkala. Referent odboru investic a regionálního rozvoje uvedl, že za poslední tři roky nedošlo k vyhlášení žádné nové kulturní památky, proto se v daném městě rekonstruovali stávající památky, které se ve městě nacházejí. Respondenti dále uvedli, že až na výjimky se jednalo o nutné drobné úpravy.

Z daných odpovědí lze usoudit, že dotazovaná města a obce dbají o své kulturní památky.

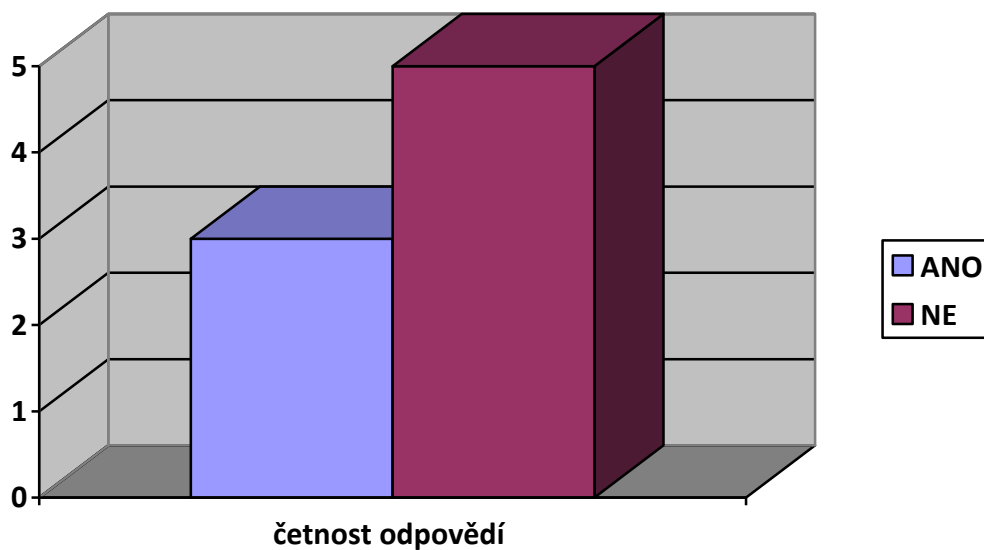
Výsledky rozhovoru - téma č. 3

V dané otázce jsem se respondentů, kteří v předešlé otázce uvedli odpověď ano, dotazovala do jaké míry, se na rekonstrukci památek podíleli svými vlastními prostředky. Zajímala jsem se, jakou procentuální částí se města a obce na rozvoji podílela z celkového objemu financování. Tři dotazovaní starostové odpověděli, že se jejich město, nebo obec, na daném rozvoji nepodíleli, z důvodu nedostatku finančních prostředků. Jeden z respondentů uvedl, že se příslušné město na rozvoji podílelo 30% z celkové částky, která byla na rozvoj památek za poslední tři roky vynaložena. Pátý a poslední odpovídající respondent u této otázky uvedl, že se obec podílela pouze zanedbatelnou částkou.

Výsledky rozhovoru - téma č. 4

V této otázce jsem zjišťovala, zda dotazovaná města a obce využívají při financování rozvoje kulturních památek finančních prostředků ze Státního fondu kultury. Jak už jsem uváděla, jednalo se o uzavřenou odpověď, kde měli respondenti na výběr ze dvou odpovědí. V grafu níže je uvedena četnost odpovědí respondentů na danou otázku.

Graf č. 5: využití Státního fondu kultury při financování rozvoje kulturních památek

Zdroj: vlastní zpracování

Dva z osmi dotazovaných respondentů uvedli, že nevyužívají pro rozvoj kulturních památek finančních prostředků ze Státního fondu kultury, ovšem využívání finančních prostředků od sponzorů, kteří v dané oblasti působí.

Výsledky rozhovoru - téma č. 5

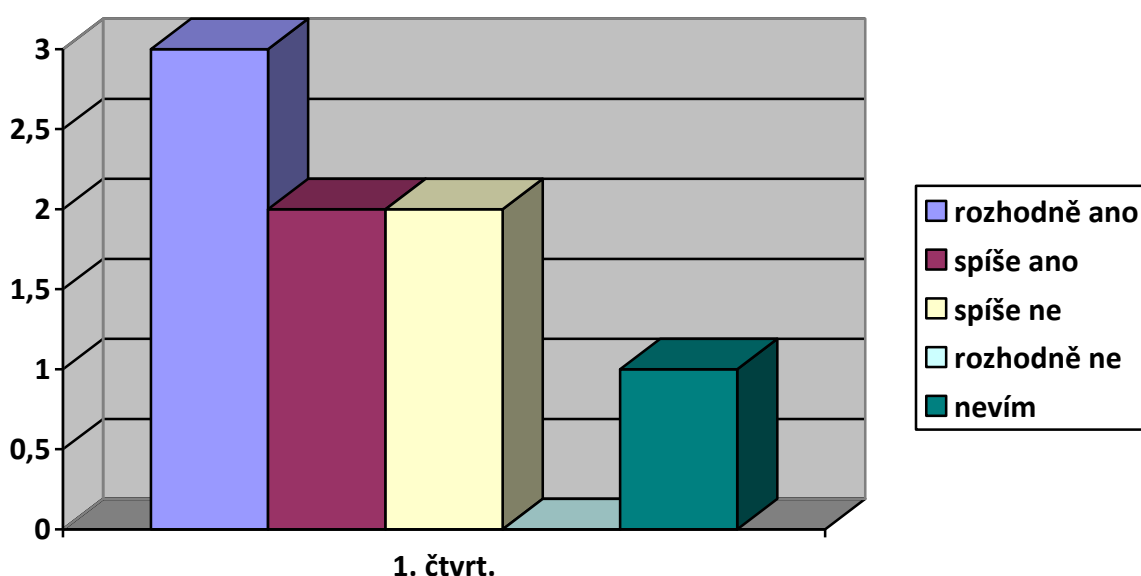
Na danou otázku opět odpovídali pouze ti respondenti, kteří v předešlé otázce zvolili odpověď ano, tedy tři z celkového počtu dotazovaných.

V dané otázce jsem zjišťovala, jakým způsobem dosahují na finanční prostředky z daného fondu. Respondenti v této odpovědi odpovídali shodnou odpovědí a to formou přidělených dotací na základě vytvořené žádosti o dotační titul.

Výsledky rozhovoru - téma č. 6

Na danou otázku opět odpovídali všichni z dotazovaných respondentů. Dané téma se zabývalo otázkou zlepšení kvality života místních obyvatel. Čili zda vede rozvoj kulturních památek ke zlepšení kvality života místních obyvatel. Jednalo se opět o uzavřenou otázku, kde měli respondenti na výběr z pěti možných odpovědí a to rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne, nevím. Odpovědi respondentů blíže zachycuje graf níže.

Graf č. 6: vliv rozvoje kulturních památek na kvalitu života

Zdroj: vlastní zpracování

Dle uvedených odpovědí zastupitelů měst na Litvínovsku, lze usoudit, že rozvoj kulturních památek vede ke zlepšení života obyvatel daného regionu. Z tohoto zjištění se dá dále usoudit, že k rozvoji kulturních památek bude i nadále docházet.

Výsledky rozhovoru - téma č. 7

Na danou otázku odpovídali pouze ti respondenti, kteří u předešlé otázky neuvedli odpověď ne, nebo nevím. V mém případě se jednalo o sedm dotazovaných respondentů. Daná otázka byla otevřená a respondenti zde uváděli konkrétní vliv rozvoje kulturních památek na kvalitu života místních obyvatel.

Starosta jedné z dotazovaných obcí uvedl, že konkrétní vliv rozvoje je nejvíce patrný na vzhledu obce samotné, což se odráží v postoji místních obyvatel k vnímání obce. Dále uvedl, že s rozvojem kulturních památek, došlo k lepšímu vyžití v obci z hlediska kulturních akcí.

Referent odboru investic a regionálního rozvoje uvedl, že s rozvojem kulturních památek ve městě došlo ke zlepšení kulturního vyžití, především také v konání kulturních akcí, které jsou spjaté s rozvojem památek, neboť došlo k přesunu kulturních akcí do rekonstruovaných objektů památek.

Odpovědi na tuto otázku byly vesměs shodné a to že rozvoj památek přinesl ať už menší, nebo větší, zlepšení života obyvatel v dané oblasti.

Výsledky rozhovoru - téma č. 8

V osmé otázce jsem zjišťovala, jaký mají respondenti výhled do budoucna v otázce rozvoje kulturních památek a jakým způsobem hodlají dané vize dosáhnout.

Respondenti odpovídali na otevřenou otázku ohledně budoucího vývoje. Většina z dotazovaných uvedla, že by rádi pokračovali v dosavadním vývoji kulturních památek.

Starosta jedné z dotazovaných obcí uvedl, že chce nadále udržovat dobrý stav památek, které se v obci nachází.

Další z dotazovaných respondentů uvedl, že pomocí dotací by město rádo doopravilo památky, které se nachází v havarijním stavu.

Starosta jiné dotazované obce uvedl, že by rád do budoucna udržoval památky ve stavu, v jakém se nachází teď, čili by rád provedl pouze drobné úpravy na objektech v obci.

Jiný z respondentů uvedl, že by do budoucna rád vytvořil kulturní památku, která by do obce nalákala více turistů, kteří se momentálně obci úspěšně vyhýbají. Daný respondent uvedl, že v okolí obce je velké množství kulturních památek, ale v dané obci žádná památka není, proto by zde rádi aspoň jednu vytvořili, aby se zvýšil turistický zájem o danou obec, touto odpovědí navázal na otázku číslo deset, která se daným tématem zabývá. Dále respondent uvedl, že vytvořená kulturní památka, by přinesla radost místním občanům.

Výsledky rozhovoru - téma č. 9

Jak jsem uvedla výše, daná otázka navazuje na otázku předešlou a zabývá se tím, co lze od rozvoje památek očekávat do budoucna.

Referent odboru investic a regionálního rozvoje uvedl, že město od rozvoje kulturních památek očekává zachování paměti města pro další generace a rozvoj vzdělanosti budoucích generací.

Starosta jedné z dotazovaných obcí uvedl, že očekává zvýšení dalšího rozvoje obce, který s památkami souvisí. Dále uvedl, stejně jako předešlý respondent, že chce zachovat kulturní památky pro další generace, které budou kulturní památky jistě dále ochraňovat a rozvíjet.

Další z respondentů uvedl, že očekává zvýšený turistický zájem o obec jak českých tak německých turistů. Dále očekává zlepšení kvality života pro místní občany a lepší kulturní vyžití.

Radní z další dotazované obce uvedl, že očekává zvýšený turistický zájem o danou obec, zatraktivnění obce pro další generace a lepší kulturní vyžití pro obyvatele.

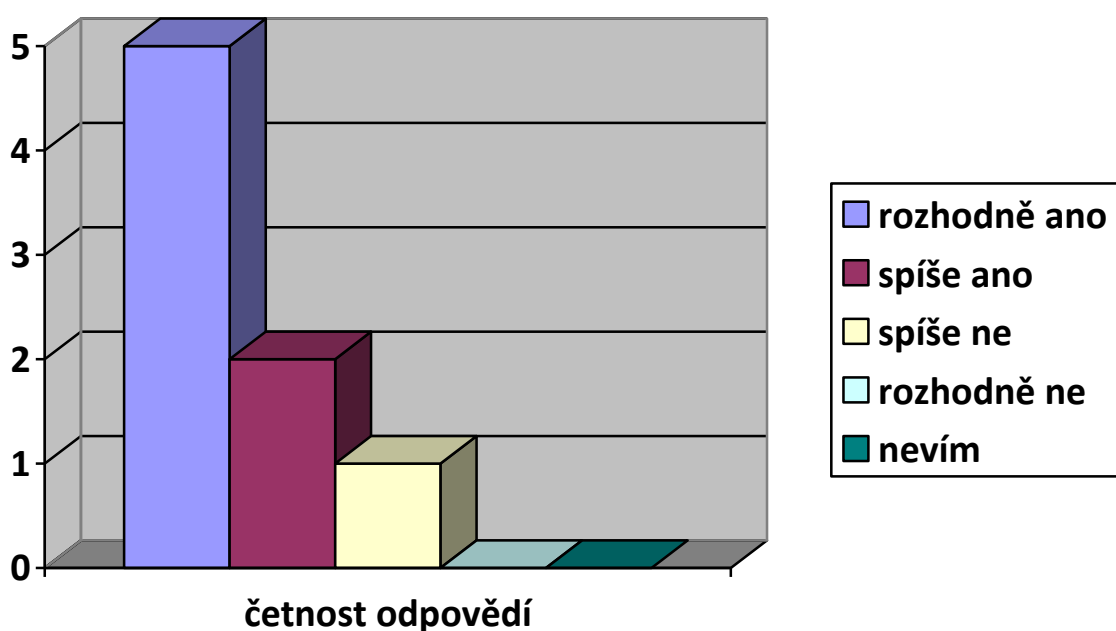
Odpovědi na dané téma byly často shodné, dalo by se s jistotou tvrdit, že zastupitelé dotazovaných měst a obcí od budoucího rozvoje očekávají zatraktivnění obce pro místní občany a zachování kulturních památek pro další generace.

Výsledky rozhovoru - téma č. 10

V poslední otázce svého šetření jsem se respondentů dotazovala, zda si myslí, že budoucí rozvoj kulturních památek povede k vzrůstu turistického zájmu o danou obec. Respondenti zde volili jednu z nabízených otázek a svou zvolenou odpověď zdůvodnili.

Většina z nich uvedla odpověď na toto téma v předešlé otázce. Výsledek četnosti odpovědí je zanesen v grafu.

Graf č. 7: vliv rozvoje kulturních památek na turistický zájem

Zdroj: vlastní zpracování

Z daného grafu je patrné, že zastupitelé měst a obcí přikládají na rozvoji památek velký důraz při zajištění atraktivity obce v oblasti turistického ruchu.

Své otázky respondenti dále odůvodnili.

Starosta jedné z obcí uvedl, že v závislosti na polohu obce, která se nachází blízko hranic s Německem je budoucí rozvoj kulturních památek důležitý pro nalákání zahraničních turistů do obce a tím by bylo docíleno vyššího turistického zájmu o obec.

Další ze starostů uvedl, že pokud se povede udržovat kulturní památky na Litvínovsku v dobrém stavu, zajistí to příhrn turistů nejen do Litvínova, ale i do okolních obcí.

Referent odboru investic a regionálního rozvoje uvedl, že konáním společných akcí na Litvínovsku povede ke zvýšení atraktivnosti obce a tím i k nárůstu turistů, nejen z Čech, ale i z blízkého Německa.

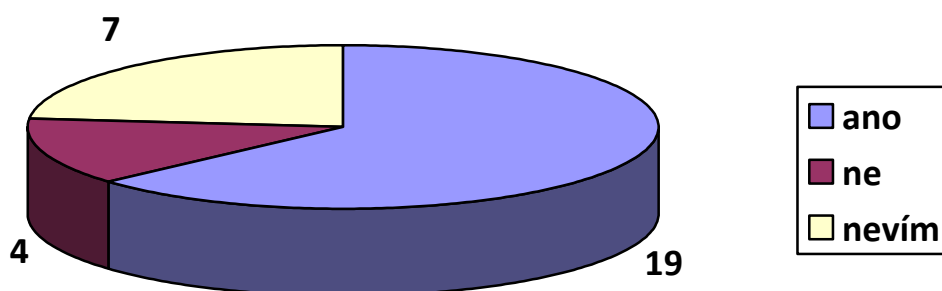
5.4 Výsledky sondy

Při vyhodnocování odpovědí obyvatel Litvínovska jsem postupovala stejně jako u dotazníkového šetření, každá otázka byla vyhodnocena zvlášť, jako samostatné téma. Všechny tři položené otázky byly uzavřeného charakteru a dotazovaní měli možnost zvolit jednu ze tří odpovědí ano, ne, nevím.

Výsledky sondy - téma č. 1

V dané otázce jsem se obyvatel Litvínovska ptala na to, zda vnímají rozvoj kulturních památek na Litvínovsku, jako zdroj obohacování jejich života a života ostatních obyvatel. Výsledky daných odpovědí jsou zaneseny v grafu níže.

Graf č. 8: očima obyvatel - vliv rozvoje kulturních památek na život místních

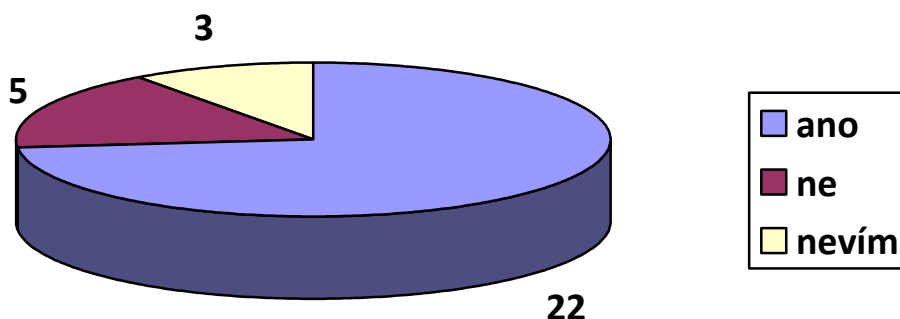
Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedeného grafu je patrné, že obyvatelé vidí v rozvoji kulturních památek jednu z příčin zlepšení života v lokalitě. Z celkového počtu třiceti dotazovaných uvedlo devatenáct z nich, že rozvoj kulturních památek na Litvínovsku vede ke zlepšení kvality života, to je 64% dotazovaných. Čtyři (13%) uvedlo, že nepocítují vliv rozvoje kulturních památek na zlepšení kvality života v regionu a sedm (23%) z dotazovaných uvedlo, že neví.

Výsledky sondy - téma č. 2

V dané otázce jsem se zaměřila na to, zda si dotazovaní obyvatelé Litvínovska myslí, že vliv rozvoje kulturních památek v dané oblasti vede ke zlepšení kulturního života místních obyvatel a zvýšení turistického ruchu v dané oblasti.

Graf č. 9: očima obyvatel - vliv rozvoje kulturních památek na kulturní vyžití a turistický ruch

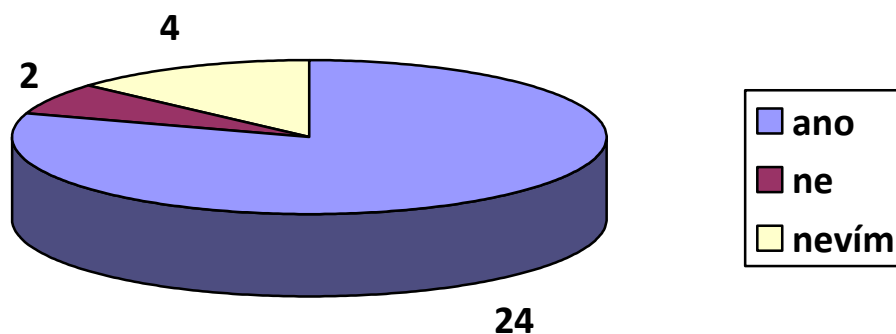
Zdroj: vlastní zpracování

U dané otázky byly odpovědi obdobně zastoupené jako u předchozí. Ano odpovědělo 22 dotazovaných (74%), ne odpovědělo 5 dotazovaných (16%) a nevím odpovědi 3 (10%).

Výsledky sondy - téma č. 3

U třetí a poslední otázky jsem se obyvatel Litvínovska ptala na jejich názor v oblasti budoucího rozvoje. Zda si myslí, že je důležité kulturní památky nadále rozvíjet a předat tak jejich význam a hodnotu dalším generacím.

Graf č. 10: očima obyvatel - budoucí vývoj

Zdroj: vlastní zpracování

U dané otázky převládala opět odpověď ano, která se objevila celkem u 24 dotazovaných (80%), odpověď ne byla zaznamenána dvakrát (7%) a odpověď nevím byla zaznamenána u čtyř dotazovaných (13%).

6 Závěr práce

Cílem diplomové práce v teoretické části, bylo definovat roli kulturních památek na Litvínovsku a jejich vliv na rozvoj dané oblasti, v praktické části, pak pomocí šetření zjistit, jak vliv rozvoje kulturních památek na Litvínovsku vnímají místní obyvatelé. Na začátku mé diplomové práce v kapitole 2 s názvem Cíl práce a metodika, byl uveden hlavní cíl této práce, a to obhájení hypotézy, která říká, že rozvoj kulturních památek na Litvínovsku vede k trvalému zlepšení života obyvatel v regionu jak ze sociálního hlediska, tak z hlediska ekonomického.

Při vyhodnocování dotazníkového šetření, se mi dané tvrzení potvrdilo, jak z řad zastupitelů měst, tak z řad dotazovaných obyvatel oblasti.

Díky analýze v daném regionu, bylo v předešlých kapitolách zjištěno, jaké je složení obyvatelstva v dané oblasti. Dále bylo zjištěno, že je v dané oblasti vysoká míra nezaměstnanosti, stejně jako v celém Ústeckém kraji, pod který daná oblast spadá. Což má za následek i menší zájem obyvatelstva o kulturní památky, jejich navštěvování a s tím je spojen i jejich rozvoj, než jak je tomu v regionech s nižší mírou nezaměstnanosti.

Dále jsem zjistila, že v dané oblasti došlo v minulosti k rozsáhlému rozvoji kulturních památek, který byl financován nejen ze zdrojů obcí a měst, ale i ze státních zdrojů a pomocí sponzorských darů. Z čehož lze usuzovat, že rozvoj kulturních památek a jejich zachování pro další generace není obcím lhostejný. Což mi potvrdili i zastupitelé z dotazovaných měst, kteří dalšímu rozvoji památek přikládají velký důraz a snaží se usilovat o jejich rozvoj i do budoucna. Kulturní památky v sobě nesou kulturní hodnotu, kterou je zapotřebí ochraňovat a nadále předávat budoucím generacím. Dále s daným rozvojem souvisí i ekonomický a sociální růst oblasti. Se zvýšením turistického ruchu, který rozvoj kulturních památek přináší, dochází i k rozvoji měst a obcí. Čehož si jsou zastupitelé z Litvínovska vědomi.

Obyvatelé v dané oblasti potvrdili tvrzení zastupitelů a uvedli, že pocítují vliv kulturních památek na zlepšení jejich života. Daný vliv spočívá hlavně v nově pořádaných kulturních akcích a zvelebení měst. Dále se obyvatelé měst shodli se zastupiteli měst v otázce turistického ruchu a to ve věci nárůstu zájmu o danou oblast v souvislosti na rozvoj kulturních památek. Co se týče otázky budoucího rozvoje památek a jejich zachování pro

další generace nastala opět shoda obou stran. Z toho plyne, že dané zlepšení, které již nastalo a očekávání do budoucna, vnímají obě dotazované strany shodně.

Proto bych navrhovala, aby se města dále starala o své kulturní památky a nedopustila jejich úpadku. Na Litvínovsku se nadále nachází velké množství památek v dezolátním stavu, které pomoc více než potřebují. Některé z památek, co již rekonstrukcí prošly, měly to štěstí, že pomoc přišla na poslední chvíli. Mluvím hlavně o Zámku Jezeří, který byl v dezolátním stavu, díky několika nadšencům, jejich velkému úsilí a rozsáhlé rekonstrukci se nyní na zámku pořádají různé kulturní akce, svatby a jiné. Zámek se nyní těší velké návštěvnosti. Podobně tomu bylo u zámku Valdštejnů v Litvínově, ten sice z venku vypadal zachovale, ale vnitřek byl v dezolátním stavu. Po rozsáhlé rekonstrukci pod vedením města nyní bude zámek zpřístupněn veřejnosti, bude zde probíhat nespočet kulturních akcí a hlavně svateb. Ty se doposud konaly pouze na místní radnici a tak většina párů volila přívětivější a estetičtější místa, především nedaleký hrad Hněvín. Tím město přicházelo o jiné výhody spojené s obřadem. Naštěstí s rekonstrukcí zámku, dojde i k zpřístupnění velkého sálu a tedy i možnosti sňatku v příjemném prostředí Litvínovského zámku.

Rána bych tak upozornila na skutečnost, že rozvoj kulturních památek a jejich zachování povede k rozvoji města nejen v oblasti turistického ruchu, ale i jiných oblastech. Což bylo potvrzeno jak zastupiteli, tak občany dané oblasti.

7 Seznam použitých zdrojů

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D.: Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Praha: Karolinum 2002, 211 s., ISBN 80-24-6038-45

GREFFE, X.; NOYA, A.; PFLIGER, S.: Culture and Local Development. OECD Publishing, 2005. 198 s. ISBN 92-64-00990-6

HEŘMANOVÁ, E.; CHROMÝ, P. a kol.: Kulturní regiony a geografie kultury. 1. vydání Praha: ASPI, a.s., 2009. 387 s. ISBN 978-80-7357-339-3

HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M., ŠEVČÍKOVÁ, A.: Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova. ČZU Praha, 2006.

JANDOUREK, J., Sociologický slovník, 2. vydání, Praha: Portál 2007, 285 s., ISBN 978-80-7367-269-0

JEHLE, R.: Pojetí endogenního rurálního rozvoje a jeho zavádění do regionální politiky v České republice. Zemědělská ekonomika 44, č. 1 / 1998, str. 9–17.

PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J., Výkladový slovník cestovního ruchu - kompletně přepracované a doplněné 2. vydání. Praha: LINDE, 2012. 768 s. ISBN:978-80-7201-880-2

PATOČKA, Jiří; HEŘMANOVÁ, Eva. Lokální a regionální kultura v České republice: Kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Praha: ASPI, 2008. 200 s. ISBN 978-80-7357-347-8.

POKORNÁ, L., Kniha o Mostecku. 1. vydání. Litvínov: DIALOG, 2000. 453 s.

VOJTOVÁ, Lea. Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území. 1. vydání. Brno: MU-ESF, 2006. 206 s. ISBN 80-210-4165-X.

ZEMÁNEK, L., Lokální kultura v životě našeho venkova: Definice pojmů. In Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, 2003. s. 157. ISBN 80-86561-10-0.

Financování kultury z veřejných rozpočtů 2004. 1. vydání, Praha: Nipos – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2005. 105 s. ISBN 978-80-86310-83-1

Internetové zdroje

LAMONT, Michele; LAREAU, Annette. Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments. [s.l.] : American Sociological Association, 1988. [online] (anglicky) [cit. 2015-02-14], Dostupné z:

http://papers.ssrn.com/sol3/Papers.cfm?abstract_id=2131347

OSN : Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví [on-line] 2005. [cit. 2015-02-11] Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/umluva-o-ochrane-svetoveho-kulturniho-a-prirodniho-dedictvi-unesco.pdf>

SUCHÁČEK, J. (2005): Regionální vývoj v České republice po roce 1990: reformace či deformace? In: Ekonomická revue, roč. 8, č. 4, [on-line] 2015 s. 37-51. ISSN 1212-3951., [cit. 2015-02-19] dostupné na : <http://www.regionálnírozvoj.cz/index.php/regionalni-rozvoj.html>

UNCTAD report. Creative economy. Report 2008. [on-line]. © 1995-2011 [cit. 2015-02-19] Dostupné z: unctad.org/en/Docs/ditc20082cer_en.pdf

Český statistický úřad : Počet obyvatel a domů podle výsledků sčítání od roku 1869 [online] 2010. [cit. 2015-03-11] Dostupné z: <http://www.czso.cz/sldb/sldb10.nsf/obydomy?openform&:567256>

Český statistický úřad : Míra nezaměstnanosti podle MPSV k 31.12.2012 [on-line] 2013. [cit. 2015-03-11] Dostupné z http://www.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/mira_nezamestnanosti_podle_mpsv_k_31_12_2012

Kolektivní dům v Litvínově [on-line] 2015, [cit. 2015-02-15], Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Kolektivní_dům_v_Litvínově

Kulturní identita. In Wikipedie : ověřená encyklopedie [on-line], strana naposledy edit. 2013-05-13. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z http://cs.wikipedia.org/wiki/Kulturn%C3%AD_identita

Ministerstvo kultury: Dotační programy [online]. [cit. 2015-02-10]. Dostupné na <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061/>

Ministerstvo pro místní rozvoj : Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020 [on-line] 2014. [cit. 2015-02-11] Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/08e2e8d8-4c18-4e15-a7e2-0fa481336016/SRR-2014-2020.pdf>

Regionální rozvoj [on-line] 2013, [cit. 2015-02-15], Dostupné z: <http://www.regionalnirozvoj.cz/index.php/regionalni-rozvoj.html>

Strukturální fondy české republiky: Národní rozvojový plán. [on-line] 2014, [cit. 2015-02-11] Dostupné z: <https://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-a-dokumenty/slovník-pojmu/N/Narodni-rozvojovy-plan-%28NRP%29>

Světové dědictví. In Wikipedie : ověřená encyklopedie [on-line], strana naposledy edit. 2015-02-28. [cit. 2015-03-03]. Dostupné z : http://cs.wikipedia.org/wiki/Světové_dědictví

Zákon 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury české republiky [on-line] 2014. [cit. 2015-02-19]. Dostupné z: <http://www.uplnezni.cz/zakon/239-1992-sb-o-statnim-fondu-kultury-ceske-republiky/>

Zákon č.248/2000 Sb. O podpoře regionálního rozvoje, [on-line] 2014 [cit. 2015-02-09]
Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-248#cast1>

Zámek Jezeří [on-line] 2015, [cit. 2015-02-15], Dostupné z : <http://www.zamek-jezeri.cz/>

Další zdroje :

Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů,

Zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky

Zákon č. 248/2000 Sb., o Podpoře regionálního rozvoje

www.mulitvinov.cz

<http://www.zamek-jezeri.cz/>

<http://www.mkr.cz/>

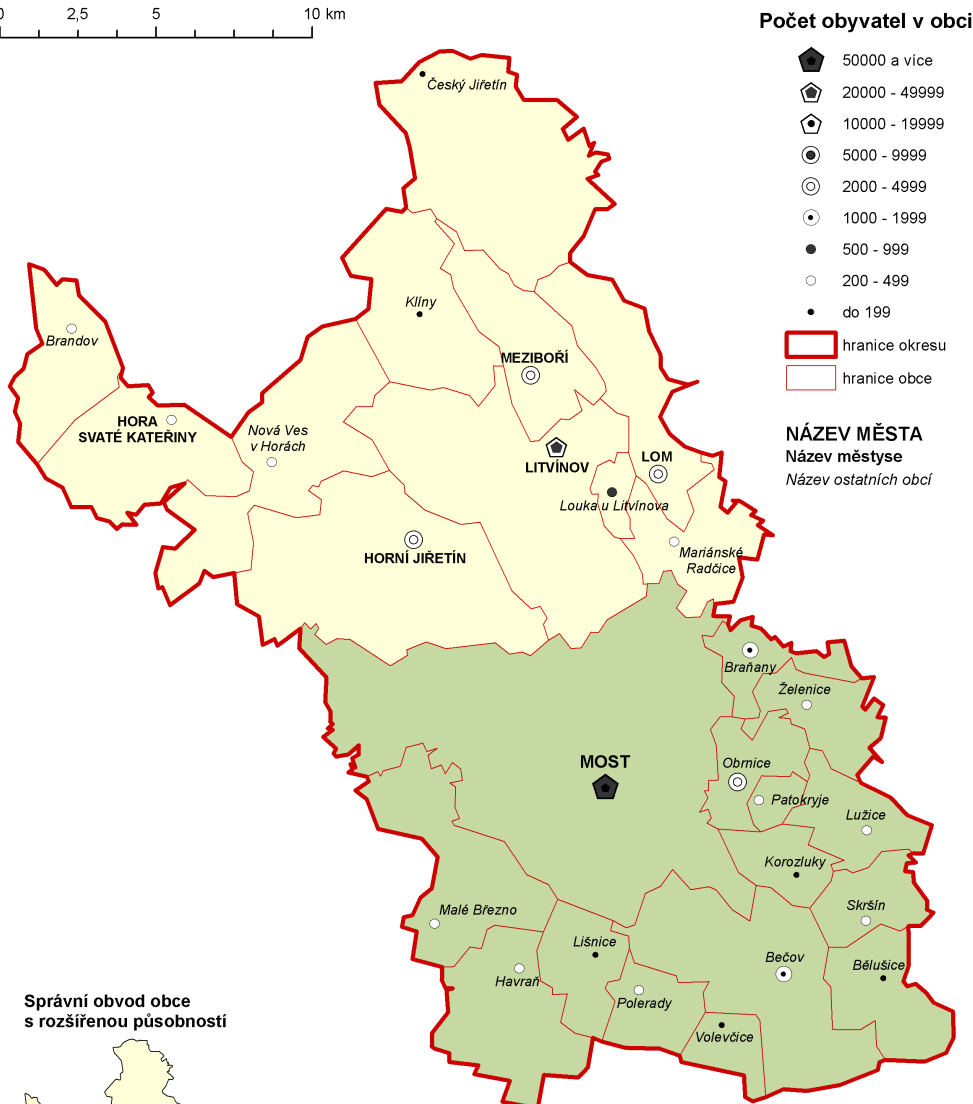
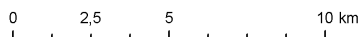
8 Přílohy

Seznam příloh:

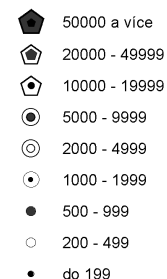
1. Administrativní rozdělení okresu Most
2. Historické fotografie Litvínovska
3. Novodobé fotografie Litvínovska
4. Hlubkový rozhovor
5. Sonda mezi obyvatelé Litvínovska

1. Administrativní rozdělení okresu Most

ADMINISTRATIVNÍ ROZDĚLENÍ OKRESU MOST - STAV K 1.1.2008

Počet obyvatel v obci

NÁZEV MĚSTA

Název městyse
Název ostatních obcí

Správní obvod obce s rozšířenou působností

Průměrný počet obyvatel obce = 4 490

- Největší: 1. Most = 67 543
2. Litvínov = 27 118
3. Meziboří = 4 984
- Nejmenší: 1. Český Jiřetín = 75
2. Klíny = 86
3. Volevčice = 100

Průměrná rozloha obce (ha) = 1 797

- Největší: 1. Most = 8 694
2. Litvínov = 4 070
3. Horní Jiřetín = 3 986
- Nejmenší: 1. Patokryje = 263
2. Louka u Litvínova = 268
3. Volevčice = 513

Zdroj :

[http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/administrativni_rozdeleni_okresu_most_2008/\\$File/Most.gif](http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/administrativni_rozdeleni_okresu_most_2008/$File/Most.gif)

2. Historické fotografie Litvínovska

Kolektivní dům v Litvínově

Zdroj: http://www.mulitvinov.cz/vismo/galerie2.asp?id_galerie=9582&n=historicke-fotografie-mesta&pocet=24&stranka=2

Kostel sv. Michaela archanděla v Litvínově

Zdroj: http://www.mulitvinov.cz/vismo/galerie2.asp?id_galerie=9582&n=historicke-fotografie-mesta&pocet=24&stranka=1

Náměstí Míru v Litvínově

Zdroj: http://www.mulitvinov.cz/vismo/galerie2.asp?id_galerie=9582&n=historicke-fotografie-mesta&pocet=24&stranka=1

Náměstí Míru v Litvínově s kostelem sv. Michaela archanděla v pozadí

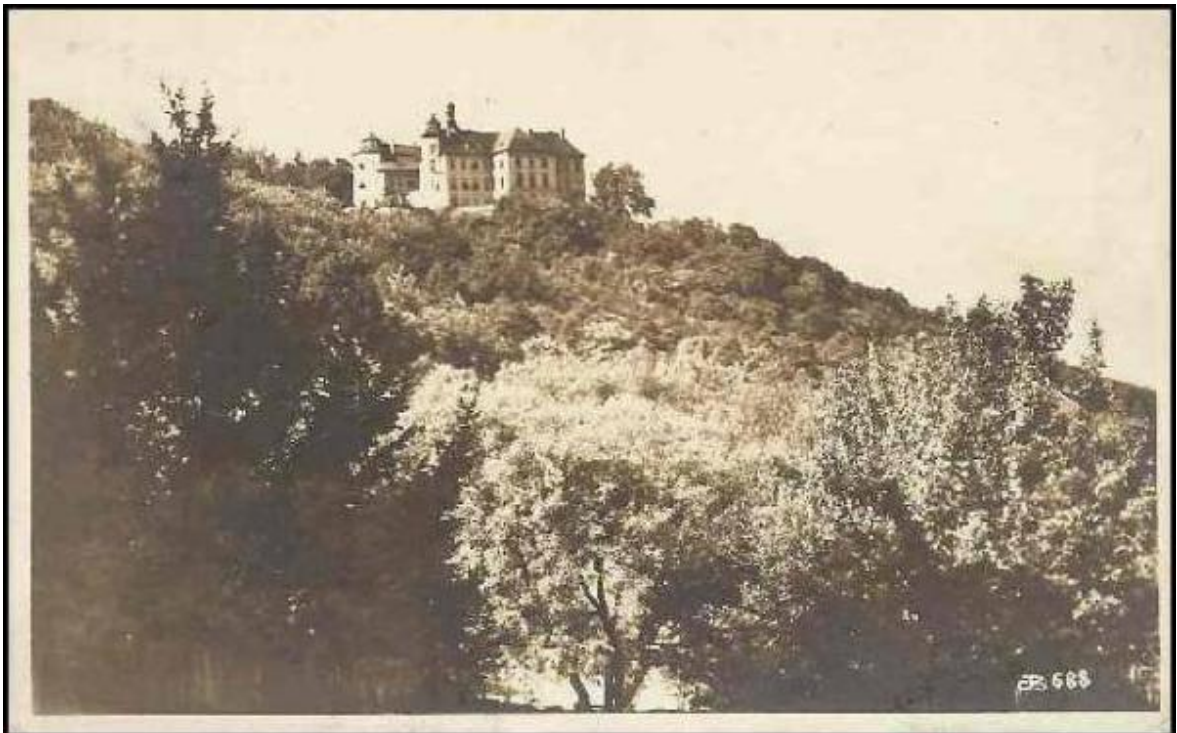
Zdroj: http://www.mulitvinov.cz/vismo/galerie2.asp?id_galerie=9582&n=historicke-fotografie-mesta&pocet=24&stranka=1

Zámek Valdštejnů v Litvínově

Zdroj: http://www.mulitvinov.cz/vismo/galerie2.asp?id_galerie=9582&n=historicke-fotografie-mesta&pocet=24&stranka=2

Zámek Jezeří

Zdroj: <http://www.fotohistorie.cz/Ustecky/Most/Jezeri/Default.aspx>

Vodní dílo Janov

Zdroj: <http://www.janovskaprehrada.estranky.cz/clanky/historie.html>

Kostel svatého Jana Křtitele v obci Fláje

Zdroj: <http://litvinov.sator.eu/kategorie/zanikle-obce/flaje/historie-obce-flaje>

3. Novodobé fotografie Litvínovska

Kolektivní dům Litvínov

Zdroj: http://neviditelnypes.lidovky.cz/vzpominka-koldum-v-litvinove-a-dnesni-bydleni-f4m-/p_spolecnost.aspx?c=A101224_143558_p_spolecnost_wag

Kostel sv. Michaela archanděla

Zdroj: <http://www.krusnehory-erzgebirge.eu/mista/kostel-sv-michaela-archandela-0>

Náměstí Míru v Litvínově

Zdroj: <http://www.vyletnik.cz/mistopisny-rejstrik/severni-cechy/krusne-hory-a-podkrusnohori-stred/1710-litvinov/>

Náměstí Míru v Litvínově s kostelem sv. Michaela archanděla v pozadí

Zdroj: Náměstí Míru v Litvínově s kostelem sv. Michaela archanděla v pozadí

Zámek Valdštejnů v Litvínově po rozsáhlé rekonstrukci

Zdroj: http://www.i60.cz/clanek_10851_zamek-valdstejnu-se-opet-otevira-verejnosti.html#.VP3wB_mG-eA

Zámek Jezeří s dolem ČSA v pozadí

Zdroj: <http://www.predskolaci.cz/mostecko-o-jezerce-a-zaberku/11328>

Vodní dílo Janov

Zdroj: <http://www.poh.cz/vd/janov.htm>

Přesunutý a celkově rekonstruovaný dřevěný kostel Jana Křtitele v Českém Jiřetíně

Zdroj: http://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesk%C3%BD_Ji%C5%99et%C3%ADn#Spolkov.C3.A1_.C4.8Dinnost_v_obci

4. Hlubkový rozhovor

Dobrý den,

jmenuji se Martina Kranerová a jsem studentkou pátého ročníku Provozně ekonomické fakulty České zemědělské univerzity v Praze. Dovolte mi požádat Vás tímto k zodpovězení následujících otázek, které mají formu rozhovoru a budou využity k analýze role kulturních památek na rozvoj obce v mé diplomové práci na téma „**Role kulturních památek na rozvoj Litvínova a okolí**“. Veškeré odpovědi budou použity jako celek a jen ty nejzajímavější bych si s Vaším souhlasem dovolila ve své diplomové práci citovat.

Děkuji za Vaši ochotu při zodpovídání mých dotazů.

1. Jaká je vaše pozice na příslušném obecním/městském úřadě?
.....
2. Došlo v obci/měště za poslední 3 roky k rozvoji kulturních památek?
 - NE
 - ANOPokud ano jakých a v jakém rozsahu?
.....
.....
3. Do jaké výše se obec podílela svými prostředky z celkového objemu (v %) na rekonstrukci výše uvedených památek?
.....
.....
4. Využívá obec/město při rozvoji kulturních památek finančních prostředků ze státního fondu kultury?
 - NE
 - ANO
5. Pokud byla vaše předešlá odpověď ano, jakým způsobem jste dosáhli na finanční prostředky z daného fondu?
.....
.....
6. Vidíte zlepšení kvality života v obci/měště po rekonstrukci památek ve vašem městě a okolí?

- ROZHODNĚ ANO
- SPÍŠE ANO
- SPÍŠE NE
- ROZHODNĚ NE
- NEVÍM

7. Pokud jste v předešlé otázce odpověděli ROZHODNĚ NE nebo NEVÍM tuto otázku přeskočte.

Jaký vliv má rozvoj kulturních památek vašeho města/ obce a rozvoj kulturních památek v okolních městech a obcích na život obyvatelstva? (Je zde lepší kulturní vyžití? Popřípadě jaké.)

.....

8. Jaký máte výhled do budoucna v rozvoji památek v obci / ve městě a jakým způsobem toho hodláte docílit?

.....

9. Co od rozvoje kulturních památek očekáváte?

.....

10. Myslíte si, že s budoucím rozvojem kulturních památek vzroste zájem v oblasti turistického ruchu o oblast Litvínova a okolí?

- ANO
- SPÍŠE ANO
- SPÍŠE NE
- NE
- NEVÍM

Svou odpověď odůvodněte:

.....

5. Sonda mezi obyvatele Litvínovska

Vnímáte rozvoj kulturních památek na Litvínovsku, jako zdroj obohacování Vašeho života a života ostatních obyvatel v kladném slovasmyslu?

- Ano
- Ne
- Nevím

Myslíte si, že vliv rozvoje kulturních památek v dané oblasti vede ke zlepšení kulturního života obyvatel a zvýšení turistického ruchu v oblasti Litvínovska?

- Ano
- Ne
- Nevím

Myslíte si, že je důležité nadále rozvíjet kulturní památky na Litvínovsku a předat tak jejich význam a hodnotu dalším generacím?

- Ano
- Ne
- Nevím